

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Heleni Puusemp

**6-7-AASTASTE LASTE LIIKLUSALASED TEADMISED
TÜRI VALLA LASTEAEDADE NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja:

Rauni Rohuniit, MA

Tallinn 2017

ANNOTATSIOON

Kolledž/instituut: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmise kuu ja aasta: juuni 2017
Töö pealkiri eesti keeles: 6-7-aastaste laste liiklusalased teadmised Türi valla lasteaedade näitel Töö pealkiri võrkeeles: The Traffic Knowledge of 6-7 Year Old Children in the Example of Türi Parish	
<i>Lühikokkuvõte:</i> Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 40 leheküljest, millele on lisatud 3 lisa kogumahuga 5 lehekülge. Töö kirjutamisel on kasutatud 17 erinevat allikat, millele on töös viidatud. Võrkeelne kokkuvõte on kirjutatud inglise keeles.	
Lõputöö eesmärk on analüüsida Türi valla lasteasutustes õppivate 6-7-aastaste laste liiklusalaseid teadmisi ning analüüsi põhjal teha ettepanekud sellealase tegevuse parendamiseks. Uurimismeetodiks valiti intervjuu, mis viidi läbi kõikides Türi valla lasteaedades, kaasates 36 last, kes olid vanuses 6-7-aastat.	
Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisküsimused:	
<ul style="list-style-type: none"> • Millised on Türi valla lasteaedades õppivate 6-7-aastaste laste teadmised ohutust liiklemisest? • Kas lapsed kasutavad turvavarustust? • Millised on laste teadmised liiklusmärkidest? • Kas lapsed tunnevad liikluses ära ohtliku käitumise või olukorra? 	
Saadud tulemustest selgus, et lastel on selged üldlevinud reeglid liikluses ning nad oskavad öelda, milline käitumine on ohtlik. Lapsed teavad, milliste turvavarustuse elementide kasutamine on neile kohustuslik ning oskavad ka seletada, miks see nii on. Liiklusmärkidest oli kõige tuntum „Bussipeatus“ ja „Jalgrattatee“ märk. Kõige vähem oskasid lapsed seletada märkide „Õueala“ ja „Õueala lõpp“ tähendust. Viimase märgi tähendust ei osanud ükski laps õigesti seletada. Uuringu tulemuste põhjal jõudis autor seisukohale, et lapsed õpivad hästi läbi praktiliste tegevuste. Seda kinnitas asjaolu, et lasteaedades, kus lapsed said sõita jalgratastega, olid lapsed kursis erinevate liiklusmärkidega ja reeglitega, mida tuleb rattaga sõites meeles pidada. Uurimuse tulemusest lähtuvalt tehti neli ettepanekut, et parendada laste liiklusalaseid teadmisi.	
Autori hinnangul võiks saadud töö tulemustest abi olla Türi valla lasteasutuste juhtkonnal ja teistel töötajatel ning Paide politseijaoskonna noorsoopolitseinikel, kelle tööpiirkonnaks on Türi vald.	
Lisad (CD, DVD vms): Puuduvad	
Võtmesõnad: liikluskasvatus, liikluskäitumine, liiklusohutus, turvavarustus	
Võrkeelsed võtmesõnad: traffic education, traffic behaviour, traffic safety, safety equipment	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Liiklusohutusprogramm 2016-2025; Siseturvalisuse arengukava 2015-2020; Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020	
Säilitamise koht: Politsei- ja piirivalvekolledži raamatukogu	
Töö autor: Heleni Puusemp Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktori asetäitja:	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISSEJUHATUS	4
1. LIIKLUSKASVATUS.....	7
1.1 Liikluskasvatuse olemus, eesmärgid ja läbiviijad.....	7
1.2 Liikluskasvatuse läbivad teemad.....	12
2. INTERVJUU TÜRI VALLA LASTEAEDADES.....	15
2.1 Uuringu läbiviimine ja valim	15
2.2 Tulemused ja analüüs	16
2.2.1 Liiklemine ja turvavarustuse kasutamine.....	16
2.2.2 Liiklusmärkide tundmine	21
2.2.3 Ohtude märkamine liikluses	26
2.3 Türi valla lasteaedade õppekavade analüüs	27
3. TALLINNA LINNA JA TÜRI VALLA LASTEAEDADES ÕPPIVATE LASTE VASTUSTE ERINEVUSED.....	31
3.1 Liiklemine ja turvavarustuse kasutamine.....	31
3.2 Liiklusmärkide tundmine	33
KOKKUVÕTE	34
SUMMARY	37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	38
JOONISTE LOETELU.....	40
LISAD.....	41
Lisa 1. Intervjuu (Ess, 2016, lk 36-38)	41
Lisa 2. Infokiri vanematele	44
Lisa 3. Pilt ülekäigurajast.....	45

SISSEJUHATUS

Tänapäeval kuulub liiklemine jalgsi või transpordivahendiga lahutamatuks meie kõigi igapäevaellu. Õppe- ja töökohtade paiknemine suuremates keskustes, samal ajal kui elatakse tegelikult keskuste äärealadel või kaugemalgi, toob kaasa tihedama liiklemise ehk pendelrände. See omakorda suurendab riske liiklusõnnetustesse sattumiseks. Ohutu liiklemise puhul on tähtsaks teguriks liikleja teadmised, kogemus ja tähelepanuvõime.

Liikluses osalevad täiskasvanute kõrval ka lapsed ja on selge, et neil puudub pikaajalisem kogemus ja oskus hinnata valitsevaid ohte. Ennast ja teisi ohtu sattumise eest kaitsva liikleja kasvatamine peab algama varakult, seetõttu on just koolieelikutele ehk lastele vanuses 6-7 eluaastat, kes üsna pea sisenevad iseseisvate liiklejatena liiklusesse, oluline õpetada liikluses käitumist ning erinevaid reegleid, mida nad tundma peavad, et tulevikus ohutult kooli ja koju jõuda. Lisaks sellele on lapsed tulevased täiskasvanud liiklejad ja lapseas saadud kogemused ning omandatud oskused mõjutavad neid loodetavasti läbi elu. Näiteks lapsed, kes on harjunud sõidukis turvavööd kinnitama, teevad seda suure tõenäosusega harjumuslikult ka täiskasvanuna.

Lõputöö teemaks valis autor „6-7-aastaste laste liiklusalased teadmised Türi valla lasteaegade näitel“. Teema käsitlemist pidas autor vajalikuks mitmel põhjusel. Esiteks teema aktuaalsuse tõttu. Antud lõputöö on **aktuaalne**, kuivõrd liiklusohutusprogramm aastateks 2016-2025 on püstitanud eesmärgi, milleks on liiklussurmade ja raskesti vigastatute arvu vähendamine (Maanteeamet, 2017). Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb riigis kujundada vastutustundlikke ja ohte tajuvaid liiklejaid. Selliste liiklejate kujundamisel tuleb arvestada tõsiasja, et õiged liiklusharjumused peavad välja kujunema noores eas. Laste liiklusharjumused saavad suuresti alguse kodust ja vanemate eeskujust. Vähemtähtis ei ole aga ka laste- või haridusasutuse roll, kuna lapsed veedavad suure osa ärkvelolekuajast just seal ning ohutusõpe on osa õppekavadest.

Süütegude ja ohtude toimepanemise ning nende ohvriks sattumise vältimise eelduseks on, et inimestel on selles osas kõrge teadlikkus, nende hoiakud baseeruvad teadlikkusel ning ka tegelik käitumine on kooskõlas. Seega, et liiklejana mitte panna toime kergemaid või raskemaid üleastumisi, samuti vältida enda õnnetusse sattumist, on vaja maast-madalast tõsta teadlikkust, kujundada hoiakuid ja parendada käitumist. Millegi parendamiseks on aga vaja teada hetketaset. Selleks on otstarbekas uurida laste liiklusalaseid teadmisi ning

vajakajäämise korral liikluskasvatust või liiklusalast väljaõpet muuta. Erinevate meetmete rakendamise tulemusel saab eeldada, et lastest kujunevad vastutustundlikud ja ohte tajuvad liiklejad ka täiskasvanutena.

Teiseks näeb lõputöö autor kasutegurit erinevates valdkondades töötavate inimeste jaoks. Nii saavad töö tulemusi kasutada uuringusse hõlmatud Türi valla lasteasutuste töötajad, kuna näevad, millised liiklusohutusosalased teadmised on lastel hästi omandatud ja kus võiks või saaks paremini. See teadmine annab lasteasutustele võimaluse võtta tulemusi arvesse olemasolevate õppematerjalide või -meetodite uuendamisel. Lõputöös väljatoodud saavad kasutada ka Paide politseijaoskonna noorsoopolitseinikud, kelle tööpiirkonnaks on Türi vald. Lõputöö uuringu tulemuste põhjal on võimalik kavandada, milliseid teemasid liiklusalaste loengute või ennetusürituste raames senisest rohkem või põhjalikumalt käsitleda.

Viimaseks saab välja tuua asjaolu, et käesolev lõputöö loob järjepideva seose 2016. aastal Getriin Essi poolt läbi viidud uuringuga. Tallinna Ülikooli üliõpilane G. Ess uuris enda bakalaureusetöös samas vanuseklassis ehk 6-7-aastaste laste liiklusalaseid teadmisi, viies läbi uuringu Tallinna lasteaedades, seejuures olid esindatud kõik Tallinna linnaosad. Antud lõputöö annab ülevaate aga teises keskkonnas ehk maapiirkonnas kasvavate laste liiklusalaste teadmiste kohta. Suure tõenäosusega on need lapsed tulevikus ka pealinnas liiklejad.

Antud lõputöös võrreldakse Türi valla ja Tallinna lasteaedade uuringu tulemusi. Üks on kindel: Tallinna linna liiklustihedus ja -korraldus erineb Türi vallast. Võrreldes mõlemas piirkonnas kasvavate laste teadmisi, saab näha, kas ja kuidas mõjutab teatud keskkonnas kasvamine lapsi. Võrdlus näitab, kas erinevates piirkondades kasvavate laste teadmised on samasugused või erinevad üksteisest.

Lõputöö on **uudne** just seetõttu, et autorile teadaolevalt ei ole teemat samas piirkonnas ja sihtgrupis sarnase metoodika alusel uuritud.

Lõputöö **uurimisprobleemiks** on küsimus, kas Türi valla lasteaedades õppivate 6-7-aastaste laste liiklusalased teadmised on piisavad vastutustundlikuks ja ohutuks liiklemiseks?

Lõputöö **eesmärk** on analüüsida Türi valla lasteasutustes õppivate 6-7-aastaste laste liiklusalaseid teadmisi ning analüüsi põhjal teha ettepanekud sellealase tegevuse parendamiseks.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad **uurimisküsimused**:

- Millised on Türi valla lasteaedades õppivate 6-7-aastaste laste teadmised ohutust liiklemisest?
- Kas lapsed kasutavad turvavarustust?
- Millised on laste teadmised liiklusmärkidest?
- Kas lapsed tunnevad liikluses ära ohtliku käitumise või olukorra?

Eesmärgist lähtudes on töö autor püstitanud järgnevad **uurimisülesanded**:

- Kirjanduse põhjal eelkooliealistele lastele suunatud liikluskasvatuse mõiste ja olemusega tutvumine.
- Intervjuu ettevalmistamine ja läbiviimine Türi valla lasteaedades.
- Intervjuuga kogutud informatsiooni analüüsimine ja laste liiklusalaste teadmiste hindamine.
- Türi valla lasteasutuste õppekavade hindamine liikluskasvatuse teemal.
- Uuringutulemuste võrdlemine Getriin Essi uuringu tulemustega ehk võrdlus Türi valla ja Tallinna lasteaedades õppivate laste teadmiste vahel.

Autor viis läbi uuringu kõigis viies Türi vallas tegutsevas lasteaias, milleks on Kesklinna Lasteaed, Lokuta Lasteaed, Türi-Alliku Lasteaed, Oisu Lasteaed ja Kabala Lasteaed. 6-7-aastaste laste liiklusalased teadmised selgitati välja intervjuu abil. Autor planeeris esialgu intervjuuerida 40 last, kuid lõplik valim moodustus 36-st lapsest. Intervjuu oli anonüümne ja toimus iga lapsega individuaalselt jutustavas vormis, mis samaaegselt salvestati diktofonile. Intervjuu koosnes 11 küsimusest, millel olid omakorda alaküsimused. Kokku oli küsimusi 26. Keskmiselt kestsid intervjuud 7-8 minutit.

Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis on lahti seletatud liikluskasvatuse olemus, eesmärgid ja läbiviijad ning selle läbivad teemad. Teises peatükis on kirjeldatud intervjuu läbiviimist, uuringu tulemusi ja analüüsi ning on hinnatud Türi valla lasteasutuste õppekavasid. Kolmandas peatükis on võrreldud Essi töö põhjal Tallinna lasteaedades õppivate ja Türi valla lasteaedades õppivate laste vastuseid.

1. LIIKLUSKASVATUS

1.1 Liikluskasvatuse olemus, eesmärgid ja läbiviijad

Liikluskasvatus on lapse liiklusohutusosalaste hoiakute kujundamine, käitumise mõjutamine ja liiklusoskuste arendamine läbi õppegevuse ja teavitamise. „Laste liikluskasvatuse kord“ on loodud kuni 18-aastaste isikute õppe koordineerimiseks koolieelses lasteasutuses ja teistes õppeasutustes. (Laste liikluskasvatuse kord, 2011)

Siiski ei saa liikluskasvatust pidada ainult lastele suunatud tegevuseks, sest sellel on oluline roll ka täiskasvanute jaoks. Täiskasvanuteni viiakse liikluskasvatus läbi erinevate koolituste, liiklusohutuskampaaniate, infopäevade ja massimeedia (Liiklusseadus, 2011).

Lapsed alustavad liikluskasvatuse õpingutega koolieelses lasteasutuses (edaspidi: lasteasutus), see tähendab, valmistuvad juba minema kooli. Koolieelset lasteasutust tunneme tavapäraselt lasteaia nime all, kuid lasteaed on selle üheks alamliigiks. Lasteasutus liigitatakse vastavalt laste vanuse ja erivajaduste järgi lastesõimeks, lasteaiaks ja erilasteaiaks (Koolieelse lasteasutuse seadus).

Liikluskasvatuse aluseks on liiklusseadus ja koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (Laste liikluskasvatuse kord, 2011). Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (edaspidi riiklik õppekava) määrab kindlaks koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alused. Riikliku õppekava kohaselt on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused jagatud seitsmeks valdkonnaks. Liikluskasvatus kuulub valdkonda „Mina ja keskkond“. Selle valdkonna all õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel planeeritakse tegevustesse liikluskasvatus, mis seondub lapse igapäeva eluga ja teda ümbritseva keskkonnaga. Last suunatakse mängulistes harjutustes ja ka päris liikluses. Valdonna „Mina ja keskkond“ läbimise tulemusel oskab laps kirjeldada võimalikke ohte liikluses. (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008)

Riiklik õppekava on lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mille järgi koostab lasteasutus oma õppekava (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008). Seega viiakse kõiki tegevusi läbi lähtuvalt lasteasutuse enda koostatud õppekavale. Õppekava koostamisel on mõjus käsitleda liikluskasvatuse teemasid integreerituna ainetundides. (Laste liikluskasvatuse kord, 2011)

2006. aastal on pedagoog Annika Kongi (käesoleval ajal töötab Tallinna Kivila lasteaia direktorina) enda raamatus „Liikluskasvatus lasteaia igapäevtöös“ mõtestanud lahti liikluskasvatuse tähenduse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuses ning toob välja meetoodilised soovitusel ja suunised liikluskasvatuse näitlikustamiseks eelkooliealistele lastele.

Kongi sõnul koostavad rühmaõpetajad liikluskasvatuse õppekava, arvestades lasteaia asukohta, laste vanust, arengu taset ja vanemate soove. Kohustuslikus korras planeerib õpetaja konkreetsed teemad ja nende seotuse erinevate tegevustega. (Kongi, 2006, lk 5)

Autor jagab seisukohta, et erinevate ainete lõimimisel tekib lastel parem arusaam erinevate teadmiste vajalikkusest ja see aitab neil asju seostada. Õppe planeerimine ja lasteaia asukoha omavaheline seostamine on samuti oluline aspekt, sest niimoodi õpivad lapsed oma kodukohta paremini tundma ja näevad erinevaid kohti liikluses uue pilgu läbi.

Kongi on seisukohal, et liikluskasvatuse eesmärgiks on õpetada last aru saama, kuidas tekivad ohtlikud olukorrad ja kuidas on neid võimalik vältida. Eesmärgiks on lapsele selgitada liiklus- ja käitumisreeglite vajalikkusest ning tutvustada talle lihtsamaid liiklusmärke. Märkide puhul keskenduda kodu- ja lasteaia ümbruses olevatele märkidele ja selgitada nende vajalikkust. Liikluskasvatuse eesmärgiks on õpetada last peatuma, kuulama, vaatama ning tundma paremat ja vasakut poolt. (Kongi, 2006, lk 6)

„Laste liikluskasvatuse kord“ sõnastab eesmärgid väga konkreetselt, sätestades kolm liikluskasvatuse põhilist eesmärki. Esiteks on oluline kujundada üksteisega arvestavaid liiklejaid, kellel on ohutu liiklemise harjumused. Teiseks on tähtis viia lasteni oskus tajuda liikluskeskkonnas toimuvat. Lapsed peavad aru saama, milline käitumine on liiklust takistav ja teisi liiklejaid ohustav. Kolmandaks eesmärgiks on anda lastele vajaminevad teadmised ja oskused, mis toetavad nende toimetulekut liikluses. Õpetussõnu ei jagata kõigest jalakäijaks olemise kohta, vaid ka osaledes liikluses nii sõitja kui juhina. (Laste liikluskasvatuse kord, 2011)

Autori hinnangul tuleb eesmärgid püstitada võimalikult konkreetsed ja täpselt sõnastatuna, kuna see võimaldab ühtset arusaama õppekavade koostamisel. Nagu eespool minitud, on õppekava koostamine igas lasteaia individuaalne ja seetõttu võivad ka esineda erinevused lasteaedade praktikates. Kindlad ja selgesõnaliselt seatud eesmärgid panevad paika raamistiku, mille järgi luuakse lasteaia õppekava.

Eesmäärke analüüsidis leidis autor, et „Laste liikluskasvatuse korras“ sõnastatud eesmärgid on kirja pandud põhjalikkusega hõlmates olulisi aspekte, mida laps liiklusest teadma peaks. Last on käsitletud mitte ainult kergliiklejana, kuid ka juhi ja sõidukis kaasreisijana. Kongi poolt sõnastatud eesmärkidest oluline põhimõte on see, et lapsed tunneksid oma kodu ja lasteaia ümbruses olevaid märke, sest just see on piirkond, kus nad osalevad liikluses väga tihedalt. Mõlemale toetudes võib järeldada, et liikluskasvatuse eesmärk on õpetada last liikluses ohutult hakkama saama. Ideaal on luua noorest inimesest tähelepanelik liikleja, kes oskab ohte märgata ja neid ka ennetada.

Matthews (2016, pp. 74) sõnul on levinud aramus, et pole olemas suuremat eeskuju lapsele kui on tema vanemad. Oma esimesed teadmised liiklemise kohta omandab laps vanemaid jälgides ning neilt eeskuju võttes. Ohutusõpe algab kodust ja on iga lapsevanema õpetuse nurgakivi. (Siseministeerium, 2014)

Autor nõustub seisukohaga, et vanemad on lastele suureks eeskujuks, sest laste teadmised saavad alguse kodust. Autor jagab seisukohta, et lapse teadmiste paneb aluse lapsevanem, sest tema on lapse esimene õpetaja ning jagab lapsele esimesed ja algsed tähtsamad teadmised käitumisest.

Inimeste tegevuse jälgimine ja jäljendamine on väikesele lapsele tüüpiline ja loomulik viis käitumismudelite õppimiseks. Liikluskasvatases on sellise põhimõtte järgi laste õpetamine eriti tulemuslik, sest lapsed õpivad hästi läbi praktiliste tegevuste. Seega on iga vanematega liikluses viibimine lapsele õppimisolukord, kus ta jälgib ja jäljendab täiskasvanute käitumist. (Sellenberg, 1997a, lk 5)

Valesti käitumine ja väär eeskuju andmine võib põhjustada vigasaamist eelkõige lapsele, sest ta ei suuda liikluses tekkivaid keerulisi olukordi õigesti hinnata (Maanteeamet, 2001, lk 34).

Vanematelt lastele ei kandu ainult oskused liiklemiseks, vaid ka nende suhtumine. Sellenbergi (1997b, lk 5) sõnul võetakse vanemate seisukohad märkamatuks omaks juba varakult ja neid on hiljem väga raske muuta. Lapsed märkavad ka väiksemaid asju, mille peale emad ja isad tihtipeale ei tule. Sellenberg (1997b, lk 5) arvab, et laps võtab näiteks autos istudes vanemalt üle teisi liiklejaid süüdistava hoiaku ning seega kinnistub lapsele teadmine, et selline suhtumine on õige.

Autor on arvamusel, et siiski kõigest hoiaku omandamisega see ei piirdu ja autosõidu puhul võivad liikluses vääriti käitumise tagajärjed ulatuda veelgi kaugemale tulevikku. Autosõit on eriti huvi pakkuv noortele poistele, kes pingsalt jälgivad oma ema või isa käitumist roolis. Lastele jääb hästi meelde, kuidas vanemad suhtuvad teistesse liiklejatesse ja kuidas nad reageerivad erinevatele olukordadele. Need teadmised rakenduvad laste hilisemas elus, kui neil on aeg ise autorooli istuda.

Eurostat on avaldanud andmed, mille kohaselt oli 2013. aastal Eestis 1000 elaniku kohta 478 sõiduauto ehk peaaegu igal teisel elanikul on auto (Eesti Statistika, 2015). Sellest tulenevalt on aasta-aastalt on kasvanud autoga tööle sõitjate osatähtsus ja 2014. aastal käis autoga tööl 53% hõivatutest (Eesti Statistika, 2015). Riigi autostumise tõttu on üha tihemini autoistmetel ka lapsed, keda vanemad lasteaeda ja kooli sõidutavad.

Vanemad ei soovi tahtlikult oma laste hoiakuid mõjutada, kuid paratamatult nad seda teevad. Hiljutise uurimuse kohaselt jõuti järeldusele, et lapsevanemad kujundavad oma laste tulevase sõidu harjumusi oma käitumise läbi, olgu see siis eeskujulik või mitte. See, mida tänapäeva lapsed vanematelt vajavad on suurepärane eeskuju mitte avariis avanev õhkpadi. (Matthews, 2016, pp. 74)

Autor on igati nõus seisukohaga, et lapsevanema roll liikluskasvatases on ääretult oluline. Kindlasti peab seda asjaolu endale teadvustama lapsevanem ise ning mõistma, kui suur vastutus tema õlul on. Eeskujuks olemine ei piirdu ainult enne ülekäigurada paremale-vasakule vaatamisega, vaid tähtis on ka olla seaduskuulelik liikleja autoroolis, sest ainult niimoodi õpib laps parimatelt.

Tuleb tõdeda, et vanemate roll liikluskasvatases oluline, sest nad loovad ootused oma laste liiklusalastele teadmistele ja soovivad, et nende laps tuleks liikluses hästi toime. Lisaks lastevanematele saavad lapsed teadmisi õppeasutustest. Iga õppeasutuse poolt antud panus laste teadmistesse on oluline. (Rivara, Booth, Bergman, Rogers & Weiss, 1991, pp. 770)

On oluline, et vanemad käitüksid liikluses eeskujulikult, kuid ei tohi üksnes jääda lootma täiskasvanute eeskujule ning eeldada, et sellest piisab ohutu käitumise õppimiseks (Maanteeamet, 2001, lk 9). Seetõttu on liikluskasvatus oluline osa lasteasutuse õppekavas ning selle õpetamiseks on paika pandud liikluskasvatuse läbiviijad. Liikluskasvatuse läbiviijateks on määratud lapsevanem, seaduslik esindaja, lasteasutused, koolid ja muud pädevad asutused. (Laste liikluskasvatuse kord, 2011)

Tuginedes eeltoodule jõuab autor järeldusele, et lapsevanema käitumise jälgimine ei ole ainuke õppimisviis. Lapse suunamine ja õpetamine edaspidises elus hakkama saamiseks on ka lasteasutuse ülesanne. Eeltoodule tuginedes väidab autor, et eelkõige on lapse õpetajateks lapsevanemad ja seejärel on selleks lasteasutus.

Liikluskasvatus on niivõrd oluline osa lapse arengus ja seetõttu tundub selle õpetamine sageli raske, eriteadmisi ja oskusi nõudev. Liikluskasvatusega antakse edasi lihtsad argiellu puutuvad tegevused ja teadmised, mille õpetamiseks ei pea valdama keerulisi reegleid. Tähtsam on heita kõrvale eelarvamused selle tähendusrikka ülesande ees ja õpetada last käituma ohutult oma lähiümbruskonnas. (Sellenberg, 1997b, lk 5)

Sarnaselt lapsevanemaga on lapsele suureks eeskujuks lasteaias tema õpetaja. Lapsi ohutult liiklema õpetav õpetaja peaks eriti hoolikalt jälgima, et ta enda sõnade vastu ei käitüks ning liiklusreegleid ei rikuks. Ei ole naeruväärsemat olukorda, kui lastele räägitakse üht ja tegutsemisviis on teine. Näiteks kui õpetaja jookseb pärast tunde laste silme all vales kohas üle tee ja annab sellega signaali, et selline käitumisviis on aktsepteeritav. (Kongi, 2006, lk 17)

Kõige parem tulemus laste teadmiste arendamiseks saavutatakse siis, kui lapsevanemad ja lasteasutus teevad koostööd. Sellist tegevust peetakse lasteasutustes üheks tähtsaimaks tööloiguks, sest lasteaed on koduse kasvatusedasiarendaja. Hea koostöö alused on üksteisemõistmine, usaldus ja koostöö lapse arengu ning kasvatused seisukohalt. (Maanteeamet, 2001, lk 34)

Autor nõustub väitega, et laste teadmiste huvides on oluline luua hästi toimiv koostöö lasteasutuse ja lastevanemate vahel. Lasteasutus peab olema usaldusväärne, et lapsevanemad saaksid usaldada lapse õpetamise lasteaias õpetajatele. Selleks peab vajadusel lasteasutus andma ülevaate erinevatest õppemeetoditest ja käsitletavatest teemadest. Laste pideva arengu jaoks tuleb lasteaias õpetajatel anda vanematele tagasisidet lapse kohta.

1.2 Liikluskasvatuse läbivad teemad

Vastutustundlikule jalakäijale omaste oskuste omandamiseks peavad lapsed olema teadlikud liikluses kehtivatest tavadest ja eeskirjadest. Lapsed peavad mõistma liikluskorraldusvahendite tähendust ja funktsiooni. Näiteks peavad nad tundma liiklusmärke, fooritulede tähendusi, liikluspiiranguid ja muud. (Foot, Thomson, Tolmie, Whelan, Morrison ja Sarvary, 2006, pp. 681)

Autor jagab seisukohta, et lastel peavad olema selged küllaltki erinevad liikluses kehtivad tavad, mis esmapilgul võivad tunduda neile mitte nii olulised. Lapsed peavad mõistma liikluses toimuvat kui tervikut, sest niimoodi oskavad nad arvestada nii teiste kergliiklejatega, jalgratturitega ja ka autojuhtidega. Näiteks punane, kollane ja roheline foorituli on liiklusereguleerimiseks, mida jälgivad eelkõige autojuhid. Jalakäijad jälgivad foore, mis annavad keelava või lubava teeületamise märguande. Kui laps on teadlik, et punase fooritulega ei tohi autod sõita, saab ta enne tee ületamist veenduda, et ükski auto ülekäigurajale sõitmas ei ole. Niimoodi ei jälgi laps ainult jalakäijate foori, vaid ka teisi liikluskorraldusvahendeid. Fooritulede õppimine toimub igas lasteaias, vaatamata sellele, kas piirkonnas valgusfoore liikluses esineb või mitte.

Lastele selgitatakse, et valgusfoorid on jalakäijate ja sõidukijuhtide käskijad. Neile näidatakse erinevaid foore ja räägitakse tulede tähendusest seejuures selgitades, kuidas tuleb käituda ning mis võib juhtuda, kui inimene ületab sõidutee keelava punase foori tule ajal. (Maanteeamet, 2001, lk 18-19)

Kooliküpsuse saavutanud laps peab tundma olulisemaid liiklusmärke, et liikluses hästi toime tulla. Olulisemad liiklusmärgid on „Ülekäigurada“, „Jalgrattatee“, „Jalgtee“, „Käigu keeld“, „Jalgrattaga sõidu keeld“, „Bussi- ja trammipeatus“, „Teetööd“ ning „Õueala“. Nende liiklusmärkide õpetamiseks on lasteaias õpetajatel soovituslik korraldada õppekäike tänaval. Niimoodi näevad lapsed neid märke liikluskeskkonnas ja saavad neid meelde jätta. Lapsele tuleb näidata, kus on sõidutee ja kõnnitee. (Maanteeamet, 2001, lk 14-16)

Autor nõustub, et tänaval õppekäikude korraldamine on hea viis lastele liiklusest õpetamiseks. Esiteks näevad lapsed märke reaalses keskkonnas ja mõistavad paremini, miks need seal vajalikud on. Õppekäikude positiivne omadus on veel see, et lapsed

näevad lasteaia ümbruses olevaid liiklusmärke ning seetõttu oskavad seal ka liikluskuulekalt käituda.

Riikliku õppekava kohaselt peab 6-7-aastane laps teadma, kuidas jalakäijana ohutult liigelda (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008). Ohutu liiklemise puhul üheks tähtsaimaks osaks on sõidutee ületamine. Sõidutee ületamisel on otstarbekas jällegi minna lasterühmaga liiklusesse ja üheskoos leida kohad, kus on õige teed ületada ja kus on see tegevus ohtlik. Kasulik on kaardistada koos lastega rühmatööna lähipiirkonnas olevad ohtlikud sõidutee ületamise kohad, sest sellisel viisil jäävad lastele need kohad meelde ja nad oskavad olla seal ettevaatlikud. Lastele tuleb rääkida, et kunagi ei tohi sõiduteed ületada kohas, kus on jalakäijate liiklemise tõkestamiseks paigaldatud piire. Ohutust teeületamisest vesteldes tuleb korrata kindlasti üle liiklusmärgid „Ülekäigurada“ ja „Käigu keeld“. (Maanteeamet, 2001, lk 17-18)

90% lastest oskavad jalgrattaga sõita juba enne kooliaega. Noored algajad ratturid hindavad tihti enda võimeid üle ning hoolimata küllalki osavatest ratta valitsemise oskustest, ei oska lapsed veel keerulistest liiklusolukordades käituda. Võimalikult turvaliseks liiklemiseks tuleb lastele seletada, et nende jaoks kõige parem sõitmiskoht on õu, park, mänguplats või mõni muu sõidukitest eraldatud ala. Väike rattur peab ratas valitsema, enda ümber toimuvat märkama, teiste liiklejatega arvestama ja loomulikult kiivrit kandma. (Maanteeamet, 2001, lk 17-18)

Noor rattur peab teadma, et enne jalgrattaga sõidu alustamist peab ta kontrollima selle korrasolekut. Lapsele saab tuua võrdluseks, et ükski liikluses osaleja, kaasaarvatud autojuht, ei alusta sõitu katkise autoga. Last tuleb julgustada harjutama rattal erinevaid sõidustiile ja manöövreid. Näiteks on keerulisem sõita jalgrattaga aeglasemalt kui kiiresti. Harjutama peaks veel järske pöördeid ja äkkpidurdust. (Sellenberg, 1997b, lk 4)

Autor jagab seisukohta, et jalgrattasõit on tegevus, mida lapsed peaksid harjutama. Hoolimata rattal püsimisest ja sõitmisest ilma abiratasteta, on vaja harjutada erinevaid sõidustiile. Autori hinnangul peaksid sõidu harjutamiseks olema loodud tingimused lasteasutustes. Alati pole hädavajalik spetsiaalne jalgrattatee lasteaia hoovis, vaid piisab ka piisava suurusega maa alast, kus lastel on ruumi sõitmise harjutamiseks. Jalgrattaga sõitmine ei pea toimuma igapäev, vaid on oluline, et lapsed saaksid piisavalt sõitu harjutada, et reeglid vahepeal ei ununeks. Kasulik on korraldada lasteaias jalgrattasõidule suunitletud päevi.

Jalgrattakiivrid vähendavad laste seas riski saada jalgrattaga sõites peavigastusi. San Diegos läbi viidud uurimuse kohaselt vähendab kiivri kandmine 40% võimalust saada tõsine peavigastus. Põhjuseks, miks lapsed kiivri pähe panevad, on vanema paika pandud reegel. Sellest veelgi efektiivsem meetod on aga hea eeskuju andmine. Kui lapsevanem ise kannab kiivrit näeb laps, et see on õige käitumisviis ja kannab kiivrit hea meelega. (Ross, Brinson ja Ross, 2014, pp. 198-199)

Peale kiivri on ka teisi turvavarustuse vahendeid, mida lapsed peaksid kasutama. Lapsed peavad teadma, et sõidukis tuleb alati kinnitada turvavöö. Peale kinnitatud turvavöö on lisaks tähtis kasutada ka turvatooli või -istet, mis peab vastama lapse kaalule ja kasvule. Turvatooli ja -istme olemasolu eest on vastutav loomulikult lapsevanem, kuid lapsele tuleks selgitada selle vajalikkusest. (Maanteeamet, 2001, lk 29)

Kongi (2006, lk 18) sõnul jäävad väikeseid jalakäijad liikluses tihti autojuhtidele märkamatuks, mille tõttu tuleb kompenseerida laste väikest kasvu riietuse ja abivahendite kasutamisega. Iga laps peab teadma, et jalakäijana endast märku andmiseks kasutatakse helkurit. Laste jaoks kõige põnevam viis helkuri tööpõhimõtte tundma õppimiseks on katse läbi viimine. Õpetajad ja lapsed saavad üheskoos vaadata, kuidas helkur töötab, kasutades pimedat ruumi, taskulampi ja erinevaid helkureid. (Maanteeamet, 2001, lk 29)

Nagu eespool mainitud, on katsete ja mängude läbiviimine õppimise eesmärgil igati tulemuslik ning samaaegselt lastele huvitav. Autori seisukohalt tuleks kindlasti lastele näidata helkuri tööpõhimõtet, sest niimoodi saavad lapsed aru, miks nad seda kandma peavad. Lapsed saavad oma silmaga veenduda, et niivõrd väike asi võib päästa nende elu.

2. INTERVJUU TÜRI VALLA LASTEAEDADES

2.1 Uuringu läbiviimine ja valim

Uurimuse eesmärk on analüüsida Türi valla lasteasutustes õppivate 6-7-aastaste laste liiklusalaseid teadmisi ning analüüsi põhjal teha ettepanekud sellealase tegevuse parendamiseks.

Türi valla lasteaedades õppivate laste liiklusalaste teadmiste analüüsiks koguti andmeid intervjuerimise teel. Intervjuu ankeedina kasutati Getriin Essi poolt koostatud intervjuud, kellelt saadi ka selle jaoks luba.

Intervjuu koosnes 11 küsimusest, millel olid omakorda alaküsimused. Kokku oli küsimusi 24 (vt lisa 1). Lapsed vastasid küsimustele vabas jutustavas vormis. Intervjuu salvestati diktofonile, mis hiljem transkribeeriti. Transkriptsioonifaili pikkus oli kokku 47 lehekülge. Transkribeerimisel tähistati lapsed numbritega (Laps 1, Laps 2 jne). Intervjuu oli iga lapse jaoks anonüümne ja lõputöös ühegi lapse nime ei avaldata. Keskmiselt kestsid intervjuud 7-8 minutit. Intervjuu pikkus sõltus lapse jutukusest, soovist ja innust küsimustele vastata.

Uuring viidi läbi ajavahemikul 04.04.2017-05.04.2017 Türi vallas tegutsevates lasteasutustes, milleks on Türi Lasteaed ja Retla-Kabala Kool. Türi lasteaed on kolme tegevuskohaga: Kesklinna Lasteaed, Lokuta Lasteaed ja Türi-Alliku lasteaed. Retla-Kabala Kooli alla kuuluvad kaks lasteaeda: Oisu Lasteaed ja Kabala Lasteaed. Seega külastas autor kokku viite lasteaeda. Autor planeeris intervjuerida 40 last, kuid puudumise, haigestumise või keeldumise tõttu kahanes valimi arv. Lõpliku valimi moodustasid 36 last, kes kõik olid vanuses 6-7 aastat. Vastajatest olid 18 naissoost ja 18 meessoost isikut. Kõik lasteaiad olid eestikeelse õppega.

Luba laste intervjuerimiseks küsiti meili teel mõlema lasteaia direktorite käest. Loa saamisega probleeme ei tekkinud ja mõlema lasteaia direktorid olid nõus lapsi kaasama ning ootavad huviga tulemusi.

Lastevanematele saadeti enne lasteaia külastusi välja infokiri (vt lisa 2), milles autor tutvustas ennast lastevanematele ja seletas intervjuu läbiviimise põhjuseid ja selle käiku. Kirjas küsis autor luba lastevanematelt intervjuu läbi viimiseks. Lasteaedades levitati infokirja erinevalt. Osad vanemad said kirja meili teel ja osad prinditud kujul, kuhu kirjutasid ka oma nõusoleku.

Lisaks lastevanemate nõusolekule küsis töö autor enne intervjuu alustamist nõusolekut ka lastelt. Autor seletas intervjuueeritavale, mis põhjusel ta seal on ning miks ja milliseid küsimusi ta küsib. Igalt lapselt küsiti, kas ta soovib küsimustele vastata. Ühtegi last vastu tema enda tahtmist ei intervjuueeritud.

2.2 Tulemused ja analüüs

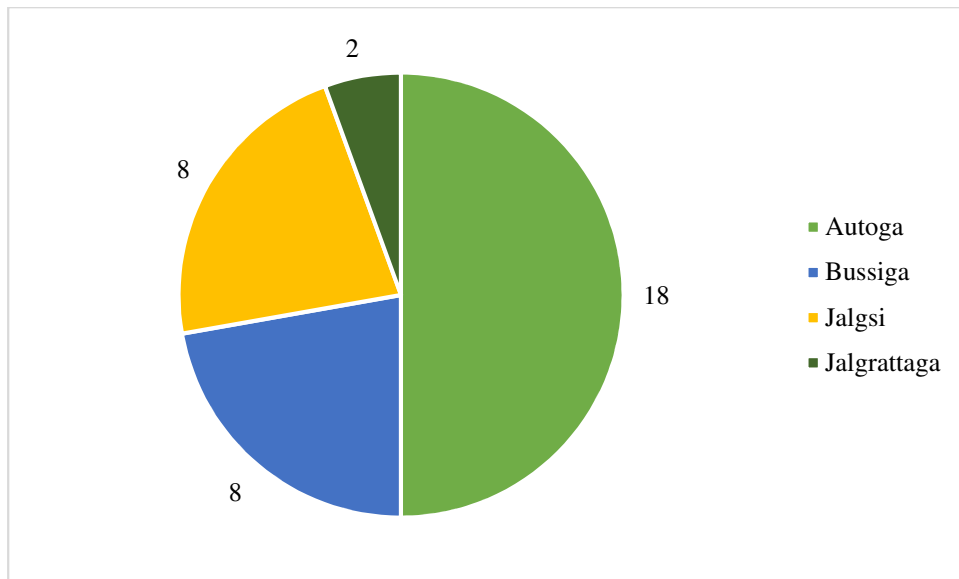
2.2.1 Liiklemine ja turvavarustuse kasutamine

Kõigepealt uuriti lastelt, millist transpordivahendit või muud liikumisviisi kasutavad nad lasteaeda mineksuks. 36 lapse seast väitsid pooled ehk 18 last, et tulevad lasteaeda autoga. 8 last kasutasid transpordiks bussi ja 8 last tulid jala. Kaks last tulid lasteaeda jalgrattaga. Enamjaolt ei tekkinud sellele küsimusele vastamisega probleeme, kuid kaks last mõistsid alguses küsimuse sisu teisiti.

„Tulen lasteaeda pükstega, kampsuniga, salliga, mütsiga, kinnaste ja jopega“ (Laps 20).

„Tulen unise näoga. Mänguasjadega“ (Laps 26).

Pärast küsimuse lahti seletamist, mõistsid mõlemad lapsed selle sisu ja vastasid küsimusele.

Joonis 1. Vastus küsimusele: „Millega sa tuled lasteaeda?“ (autori koostatud)

Enamus laste peredes oli olemas auto, mida kasutati tihti transpordivahendina. Kolmel lapsel vastanutest puudus peres auto, kuid sellegi poolest olid nad autoga sõitnud, kas siis tuttava või lähisugulase autos. Enamus lapsi istub autoga sõites tagaistmel. 31 last väitsid, et istuvad taga ja viis last väitsid, et istuvad mõnikord tagaistmel ja mõnikord ees. Laste vastuste seas levis seisukoht, et kui tegu on pikemate reisidega, siis pannakse neid alati istuma tagaistmele.

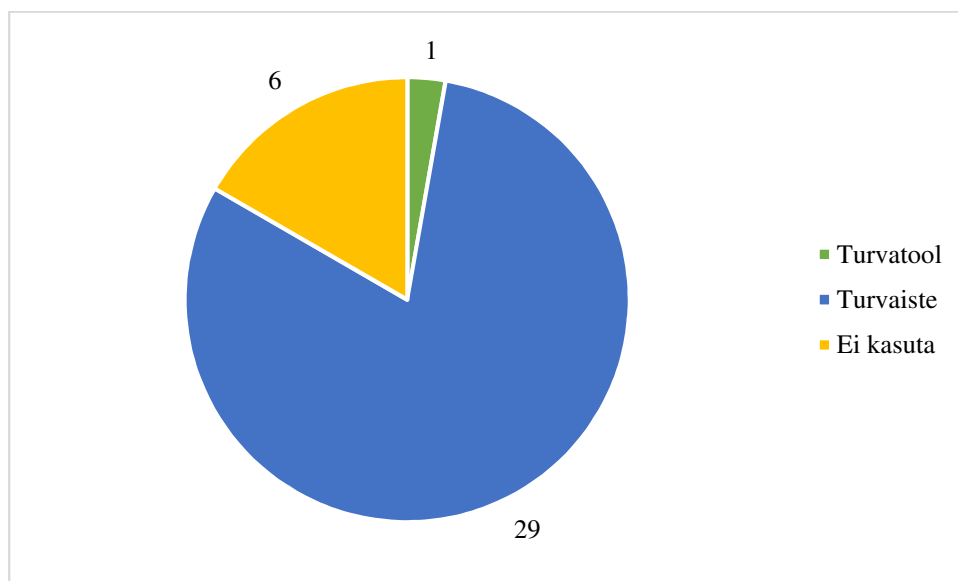
„Meil on 7-kohaline auto. Kui me lähme kuskile, siis issi istub ees ja emme tema kõrval. Meie siin taga. Meid on seitse ja kaheksas on meie kass“ (Laps 9).

Lapsed avaldasid arvamust, millistel kohtadel neile autos kõige meelepärased istuda on. Otseselt ühtset kõige eelistatumat kohta ei olnud ja laste lemmikud istmed autos erinesid mitmetel põhjustel. Lastele meeldis istuda ees, sest siis said nad aknast välja vaadata ja näha, mis nende ümber toimub. Laps 33 väitis, et ees on parem istuda, sest taga on igav. Tagaiste osutus Laps 23 lemmikuks, sest siis saab ta akent avada.

„Ees meeldib kõige rohkem istuda, sest siis ma saan emmet näha“ (Laps 27).

Turvatooli ja -istmega olid kõik lapsed tuttavad. 29 last väitsid, et kasutavad turvaistet ning üks laps kasutas veel turvatooli. Kuus last ei kasutanud kumbagi turvavarustuse elementi. Lapsed 10 ja 16 väitsid, et varem nad kasutasid turvaistet, kuid enam mitte.

„Ei kasuta. Ma olen nii suur juba. Mu väike õde võttis mu turvatooli endale“ (Laps 25).

Joonis 2. Vastus küsimusele: „Kas sa kasutad autos turvatooli või -istet?“ (autori koostatud)

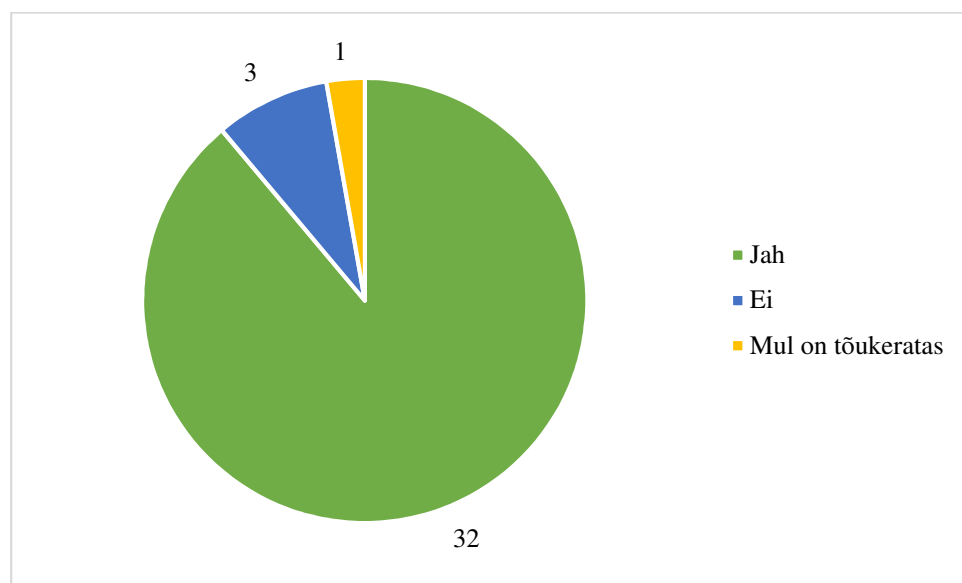
Nagu turvaistmegagi, olid lapsed kursis ka turvavöö kasutamisega. Kõik lapsed oskasid intervjuu käigus öelda, et enne auto liikuma hakkamist peavad sõitjad turvavöö kinni panema. Lapsed leidsid, et turvavöö kasutamine on oluline, sest liiklusõnnetuse korral hoiab see ära võimalikud vigastused. Laps 18 sõnas, et turvavöö tuleb kinnitada õigesti, pannes tähele, et see ei oleks keerdus ning jookseks nõuetekohaselt turvatooli käepideme alt. Laps 28 ütles, et turvavöö kinnitamisega abistab teda tema isa. Laps pidas veel oluliseks, et kõigepealt tuleb kinnitada turvavöö ja alles siis võib autojuht sõitma hakata. Laste vastustest selgus, et turvavöö kasutamine on nende jaoks elementaarne ja enesestmõistetav. Seda võib järeldada Lapse 17 vastuse põhjal.

„Ma enne auto liikuma hakkamist ei tee mitte midagi. Panen ainult turvavöö kinni“ (Laps 17).

Kuna küsimuse sõnastus oli „Mida peavad kõik autos sõitjad veel enne auto liikuma hakkamist tegema?“, siis peale turvavöö kasutamise oli lastel veel tähelepanekuid autos sõitmise kohta. Laps 1 ütles, et tagurdamisel peab autojuht veenduma, et sõiduki taga väljas ei oleks inimesi. Lapsed 1, 24 ja 31 tõid välja, et autos peab käituma korralikult ning ei tohi juhti segada.

„Panema mootori tööle. Piduri maha võtma ja siis vaatama, et oleks tagurdamiskäik. Kui oled garaaži ees ja tahad välja sõita, et alati peab vaatama, et käik oleks. Mina ise panen rihma kinni“ (Laps 8).

Kuna laste jaoks on meelepäraseks liiklusvahendiks ka jalgratas, siis küsiti intervjuu käigus, kas neil ratas on ning sellega liiklemise reegleid. Jalgratas oli olemas peaaegu kõigil, täpsemalt 32 lapsel. Jalgratas puudus kolmel ja üks laps väitis, et tal on tõukeratas. Lapsed 4 ja 8 ütlesid, et neil on ratas olemas, kuid see pole töökorras. Laps 13 sõnas, et ta alles harjutab jalgrattaga sõitmist ja seetõttu kasutab ta abirattaid.

Joonis 3. Vastus küsimusele: „Kas sul on jalgratas?“ (autori koostatud)

Laste vastuste põhjal selgus, et viiest lasteaiast saab rattaga sõita kahes. Rattaga sõitmise võimalust kasutavad enamuse rattaomanikest lapsed ning nende sõnul neile meeldib rattaga sõita. Laps 4 väitis, et nende lasteaias võib jalgrattaga sõita kogu aeg, väljaarvatud siis kui on libe. Laps 5 ja 8 sõnul on ainuke päev, mil ei tohi rattast kaasa võtta teispäev, sest siis on neil ujumine.

„Ma ei saa rattast võtta lasteaeda kaasa, sest see on liiga suur ja ei mahu autosse ära“ (Laps 2).

Laste vastustest tuli välja, et ühes lasteaias on rattaga sõitmiseks loodud eraldi liiklusmärkidega tee ning seal sõitmiseks on lastele selgeks tehtud ka reeglid. Selles lasteaias õppivad lapsed tundsid hästi „Peatu ja anna teed“ märki (nn STOP-märk). Laps 2 teadis öelda, et nende rattateel on „Peatu ja anna teed“ märk, kus peab vaatama paremale ja vasakule, kas keegi tuleb. Ta lisas, et kui kedagi ei tule, siis võib sõita. Laps 4

pidas oluliseks, et rattateel ei tohi teistele otsa sõita. Kuna rattaga sõitmine toimub tihti ühtses rivis, siis oli Lapsel 7 hästi meeles, et ei tohi ilmaasjata seisma jääda, sest siis võib õnnetus juhtuda. Laps 8 mäletas, et ei tohi sõita käed lahti, püsti ega ka ühe käega.

„Koguaeg peab kiiver peas olema. Ja sa ei tohi rühma aiast välja minna. Kui üks isegi lahti on. Onu Urmas vahepeal unustab ukse lahti“ (Laps 23).

Vesteldes lastega rattasõidust lasteaias mainisid neli last politseinike külaskäiku. Laste jutu põhjal on neil olnud lasteaias päev, mil politseinik tuleb kontrollima, kas ratas on töökorras ja kas on olemas kõik kohustuslikus korras ratta juurde kuuluvad detailid. Laps 13 mainis, et neil peavad rattad kaasas olema ainult siis, kui politseinik tuleb neid üle vaatama. Laps 6 ja 14 sõnasid, et kui ratas on korras paneb politseinik sinise klepsu, kuid kui midagi on puudu pannakse rattale punane kleps. Lapsel 13 on ratta peal juba kaks klepsu kogunenud. Lapsele 18 meenus ka üks katse, mida oli politseinik lastele näitamiseks läbi viinud ja kirjeldas seda järgmiselt:

„Säreveres käisid koguaeg politseinikud meile näitamas ohutusasju. Üks politseinik võttis muna kaasa ja siis ta näitas, mis juhtub peaga. Ta pani munale väikse kiivri ja siis muna ei läinud katki. Aga kui ta ei pannud kiivrit, siis muna läks katki. Et seda juhtub peaga“ (Laps 18).

Lapsed olid kursis ka kiivri kandmisega ja oskasid öelda, kuidas kiiver õigesti pähe käib. Kiivri kandmine oli laste jaoks oluline nii lasteaias kui ka tänaval sõites. Laps 6 ütles, et peale lasteaias sõidab ta veel tänaval ning teed ületades võtab ta ratta käe kõrvale. Lapse 29 sõnul, peab minema kiiresti tee äärde haljasalale, kui auto tuleb. Lapsed 2 ja 22 peavad oluliseks, et nad rattaga sõites lapsevanema juures püsiksid.

Helkur oli olemas 34 lapsel ning puudu kahel lapsel. Laps 32 ütles, et tal osade jopede küljes on helkur olemas, kuid osadel mitte. Kõik lapsed jutustasid innukalt helkuri vajalikkusest pimedal ajal ning nad rääkisid, kuidas helkuri abiga autojuht neid näeb. Helkuri tänuväärseid omadusi teadis iga laps ja see teema oli nende jaoks igati mõistetav.

Lastel paluti kirjeldada sõidutee ületamist reguleerimata ülekäigurajal ning selleks ülesandeks andis autor neile ette pildi (vt lisa 3). Tee ületamine oli lastele hästi selgeks õpetatud, sest lapsed teadsid kuidas peab käituma. Kõikide laste jaoks oli oluline vaadata autosid ning veenduda, et sõidukid jääksid seisma. Laste sõnul peab vaatama mõlemale poole ning teed võib ületada alles siis, kui auto jääb seisma. Laps 5 sõnas, et isegi kui

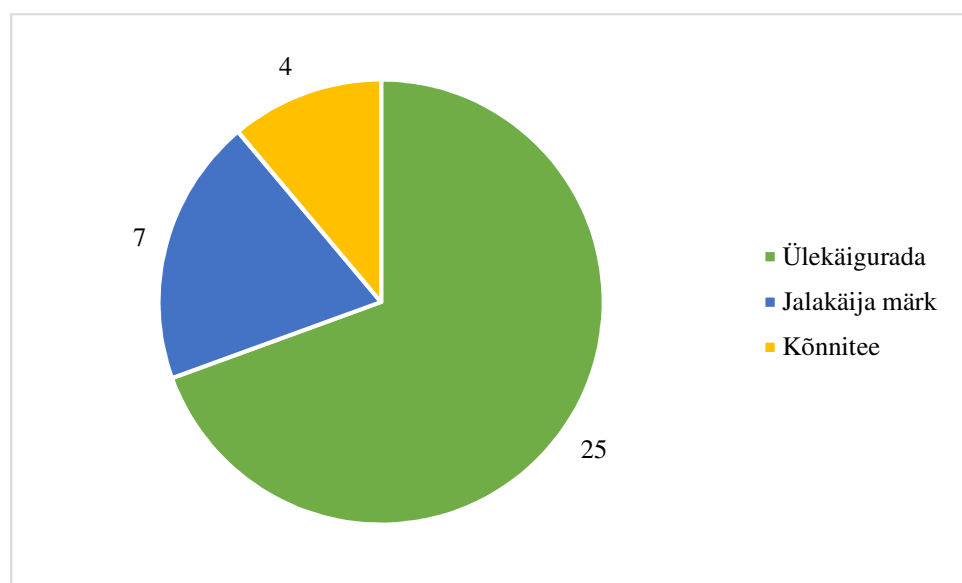
auto peatub ja teda üle laseb, peab ikkagi kaks korda paremale ja vasakule vaatama, et ohutuses veenduda. Laps 28 oli näinud uudistest, et laps ei vaadanud vasakule ega paremale ja oli seetõttu auto alla jäänud.

2.2.2 Liiklusmärkide tundmine

Lastel paluti seletada kuue järgmise liiklusmärgi tähendust: „Ülekäigurada“, „Jalgrattatee“, „Bussipeatus“, „Kõnnitee“, „Õueala“ ja „Õueala lõpp“.

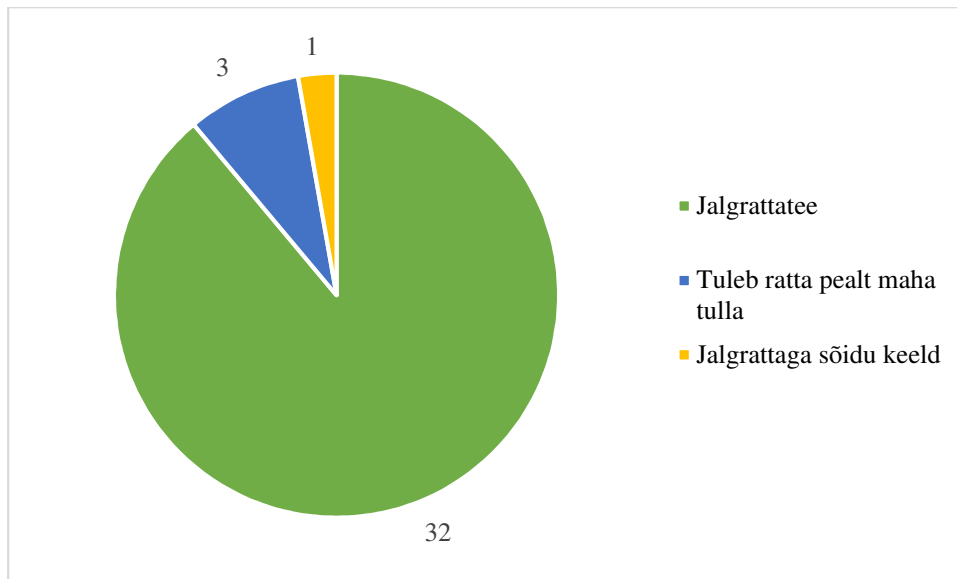
Ülekäiguraja märgi tähendust teadsid ja seletasid õigesti 25 last. Neist neli kasutasid mõistet „Ülekäigurada“ ja üheksa last kutsusid seda märki sebraks. Ülejäänud kirjeldasid seda märki kui kohta, kus võib teed ületada ehk lastel oli õige arusaam märgi tähendusest. Seitse last arvasid, et tegu on „Jalakäija märgiga“ ning neli last kutsusid seda „Kõnnitee märgiks“.

„Jalatee. Seal kõnnitakse“ (Laps 26).

Joonis 4. Vastused „Ülekäiguraja“ märgi kohta (autori koostatud)

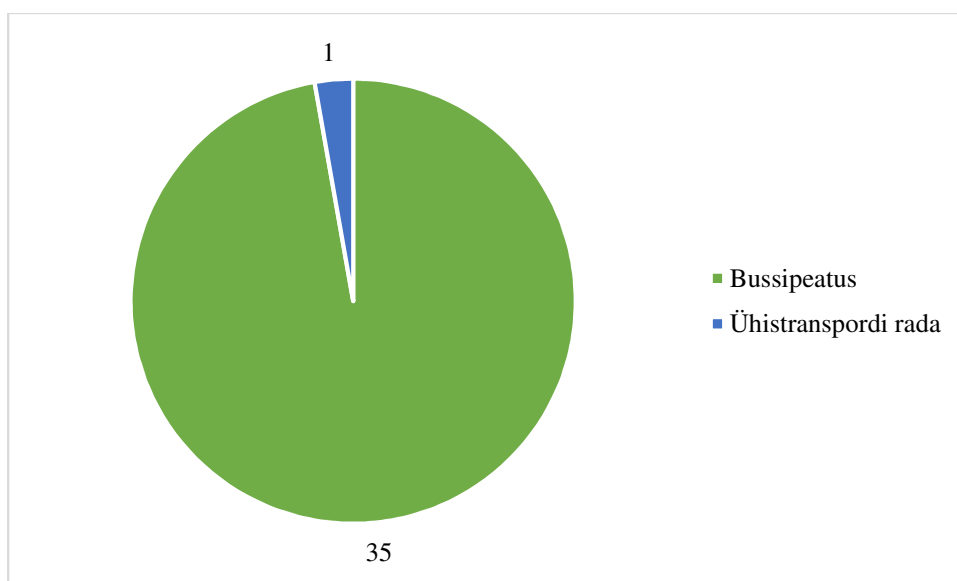
„Jalgrattatee“ märgi tähendust teadsid 32 last. Neist 6 last kasutasid mõistet „Jalgrattatee“. Teised lapsed seletasid oma sõnadega märgi tähendust õigesti. Näiteks Laps 6 ütles, et seal võib jalgrattaga sõita. Kolm last arvasid, et selle märgi juures peavad jalgratturid ratta pealt maha tulema. Laps 19 leidis ainukesena, et seal ei tohi jalgrattaga sõita. Üldiselt oli selle märgi tähendus lastele selge, sest 89% lastest vastasid õigesti.

Joonis 5. Vastused „Jalgrattatee“ märgi kohta (autori koostatud)

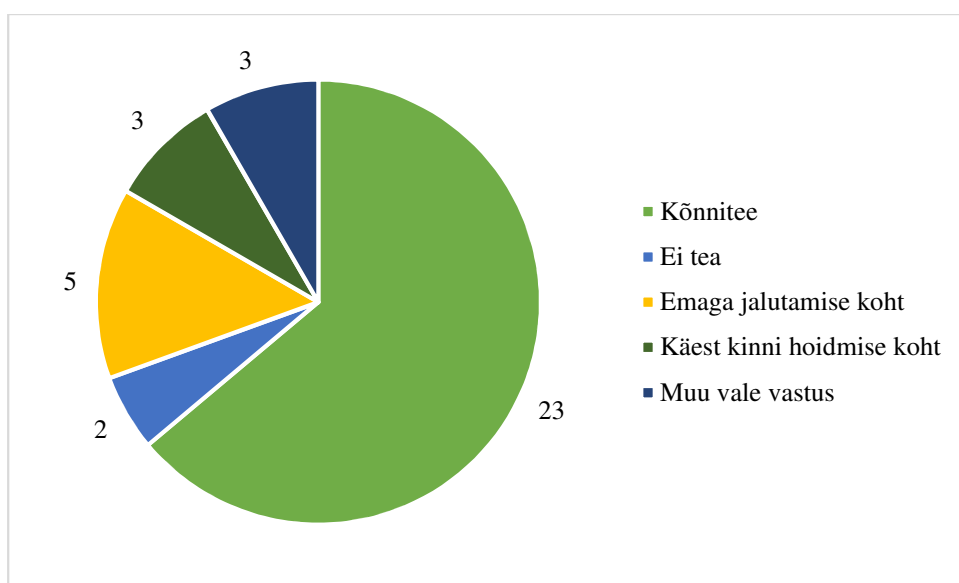
„Bussipeatuse“ märki oskasid õigesti seletada kõik lapsed peale ühe. Laps 30 arvas, et tegu on rajaga, kus bussid sõidavad. Ülejäänud teadsid märgi tähendust ja 16 last kasutas mõistet „Bussipeatus“. 13 last ütlesid märgi kohta bussijaam ja kuus last kutsusid seda bussi märgiks.

„See on bussi märk. Seal saab bussi oodata. Sealt ei tohi üle joosta kui bussid tulevad. Seal peab valgusfoor ka olema“ (Laps 28).

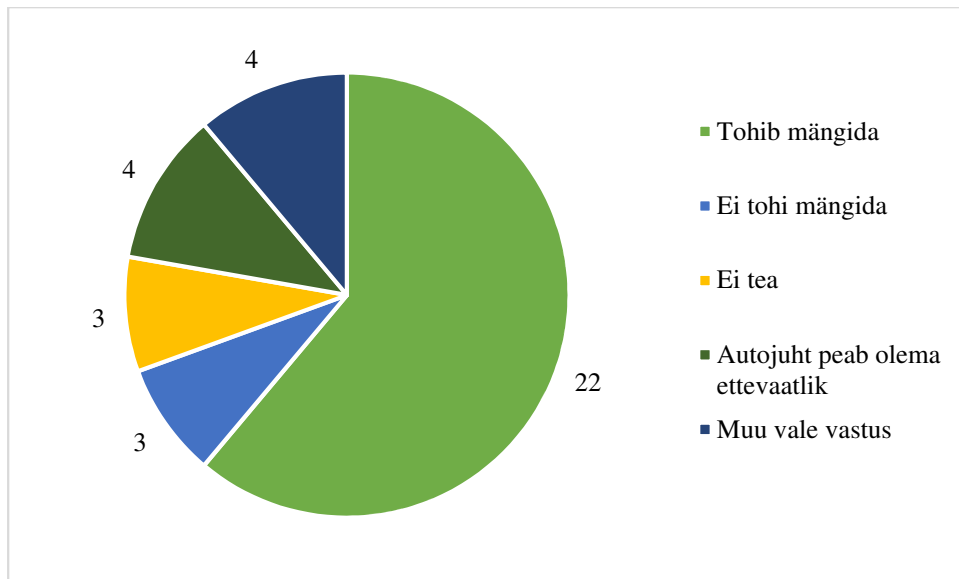
Joonis 6. Vastused „Bussipeatuse“ märgi kohta (autori koostatud)

„Kõnnitee“ märki tundsid 23 last, neist 7 kasutasid mõistet „Kõnnitee“. Laps 1 kirjeldas märki kui kohta, kus inimesed saavad kõndida. Viis last pidas märki emaga jalutamise kohaks. Kolm last arvasid, et märk tähendab käest kinni hoidmise kohta. Laps 23 leidis, et seal peab lapse käest kinni hoidma, et temaga midagi ei juhtuks. Kaks last ei osanud öelda, mida see märk tähendab. Pakuti ka teisi valesid vastuseid. Näiteks arvas Laps 28, et seal peavad lapsed oma vanematega seisma jääma, kui seal on veel „Peatu ja anna teed“ märk. Laps 30 leidis, et see märk tähendab kohta, kus võib inimene üle tee kõndida. Lapse 36 sõnul ei tohi seal lapsed üksi tee peal mängida.

Joonis 7. Vastused „Kõnnitee“ märgi kohta (autori koostatud)

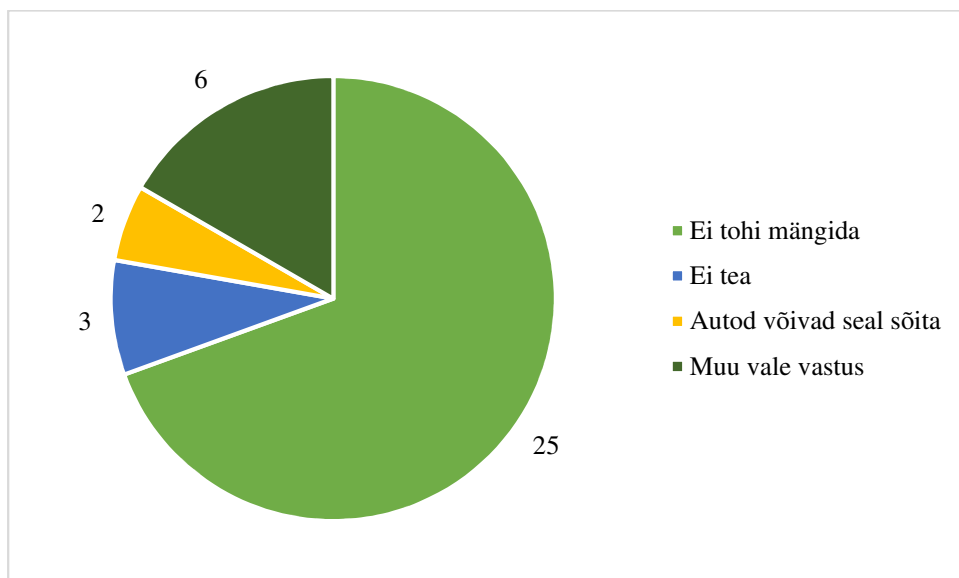
Laste jaoks kaks kõige tundmatumat märki olid „Õueala“ ja „Õueala lõpp“. Kõige parem seletus laste poolt oli, et autojuht peab olema ettevaatlik. Sellise vastuse pakkusid välja neli last. Laps 25 leidis, et tegu on ohutuse märgiga ning peab olema ettevaatlik. Tuleb olla valmis selleks, et teel mängivad lapsed või teepeal kõnnivad inimesed. 22 last arvasid, et sellise märgi piirkonnas võib mängida. Kolm last ei osanud selle märgi tähendust seletada. Kolm last arvasid, et see märk tähendab mängimise keeldu. Laps 29 ütles, et lapsed ei tohi tee peal jalgpalli mängida. Pakuti ka muid vääraid vastuseid. Näiteks Laps 16 arvas, et tegu on linna märgiga. Laps 18 leidis, et selle märgi piirkonnas ei ole ohtlik ja Laps 36 kirjeldas märki, kui autoga sõitmise keelu ala.

Joonis 8. Vastused „Õueala“ märgi kohta (autori koostatud)

Raskused esinesid ka „Õueala lõpu“ märgi seletamisel. 25 last arvasid, et selle märgi juures ei tohi mängida. Kolm last ei osanud märgi tähendust seletada ja kaks last arvasid, et seal võivad sõita autod. Pakuti ka teisi valesid vastuseid. Näiteks Laps 25 arvas, et selle märgi juures ei tohi lapsed tee peale minna, sest seal on sõidutee, kus liiguvad autod. Laps 18 oli seisukohal, et selle märgi piirkonnas ei ole ohtlik.

„See on see märk kui auto sõidab ja lapsed ei näe“ (Laps 28).

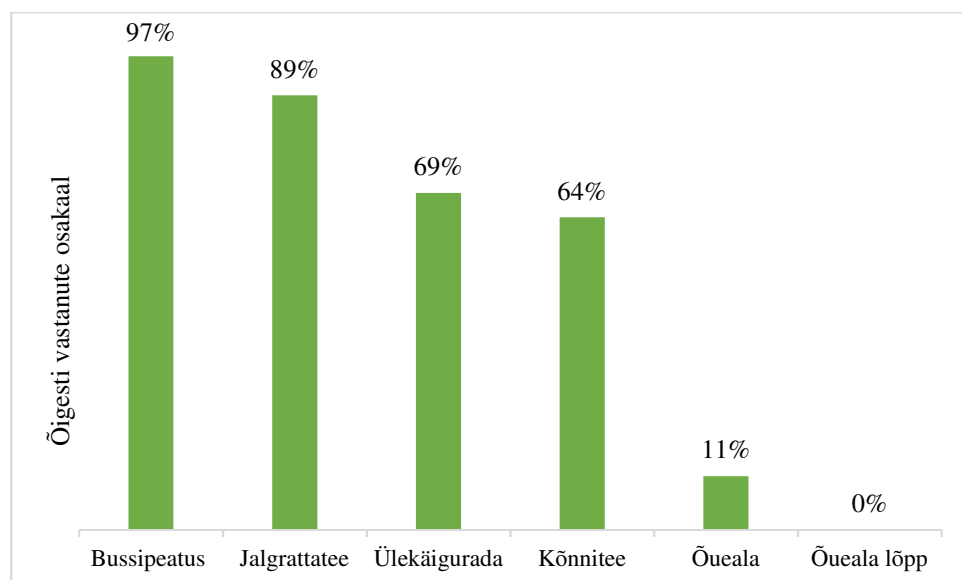
Joonis 9. Vastused märgi „Õueala lõpp“ kohta (autori koostatud)

Valgusfooriga olid kõik lapsed tuttavad, kuid üheksalt lapsel 36-st tekkis raskusi fooritulede tähenduste seletamisega. 36 lapse seast 27 seletasid foori tulede tähendust õigesti. Laps 6 kirjeldas, et kui on punane siis peab seisma jääma, kollase tulega peab valmis olema ja rohelisega võib sõita. Laps 7 ütles, et ta on Tallinnas valgusfoori näinud.

„Punane tähendab, et peatu. Kollane tähendab, et anna gaasi. Roheline tähendab, et võid sõita“ (Laps 5).

36 lapse seast 9 ei kirjeldanud tulede tähendusi õigesti. Lapsed 17 ja 36 teadsid punase ja rohelse tule tähendust, kuid ei osanud öelda, mida tähendab kollane tuli. Lapsed 19 ja 29 leidsid, et rohelse tulega võib auto sõita, punase tulega ei või ja kollase tulega võivad minna jalakäijad. Samaselt eelmistele eksis Laps 34 kollase tulega, sest arvas, et siis võivad sõita jalgratturid.

Kõige paremini tundsid lapsed liiklusmärki „Bussipeatus“, sest õigesti vastanuid oli 97% (valesti vastas ainult üks laps). Samuti ei olnud lastele võõras „Jalgrattatee“ märk, mida teadsid 89% lastest. „Ülekäiguraja“ märgi seletasid ära õigesti 69% lastest. „Kõnnitee“ märki teadsid 64% lastest. Liiklusmärgid „Õueala“ ja „Õueala lõpp“ olid laste jaoks kõige keerulisemad. „Õueala“ märki seletasid hästi 11% lastest (4 last), kuid „Õueala lõpu“ märk jäi kõigile tundmatuks. Ükski laps ei kasutanud mõisteid „Õueala“ ja „Õueala lõpp“.

Joonis 10. Erinevate liiklusmärkide tundmine (autori koostatud)

2.2.3 Ohtude märkamine liikluses

Lastelt uuriti, milliseid ohtusid ja õnnetusi on nad koduteel näinud ning kas nad teavad nende tekke põhjuseid. Enamasti oskasid lapsed jutustada erinevatest ohtlikest olukordadest, kuid mõned lapsed rääkisid ka olukordadest, mida nad olid telekast näinud. Laps 3 oli näinud telekast, kuidas keegi ületas kiirust. Ta pidas sellist käitumist ohtlikuks, sest kui juht sõidab suure kiirusega, siis ta ei märka punast valgusfoori tuld ja seetõttu ei jõua pidama jääda. Lapse sõnul võib autojuht selle tulemuseks trahvi saada.

Laps 2 oli koduteel näinud, kuidas jalgratturid sõitsid üle sõidutee üks ratas üleval. Laps leidis, et selline käitumine võib olla väga ohtlik ja niimoodi võib juhtuda liiklusõnnetus. Laps 6 pidas ohtlikuks olukorraks seda, kui ei vaadata enne ülekäigurajale astumist paremale ega vasakule. Sellise käitumise tagajärjeks võib olla auto alla jäämine.

Laps 7 oli näinud olukorda, kui kaks ratturit sõitsid peaaegu üksteisele otsa. Sellise olukorra põhjustas rattasõidu ajal telefoni kasutamine. Telefoni kasutamist autoroolis pidas ohtlikuks ka Laps 18. Laps 13 ja 18 arvasid, et õnnetused võivad juhtuda siis, kui inimesed on autoroolis alkoholi joobes. Laps 10 meelest on tihti õnnetuste põhjustajaks jää ja libe tee.

Laps 23, 30 ja 34 tõid välja metsloomade ohtlikkuse liikluses. Nad rääkisid, et hommikuti on teedel kitsed ning bussijuhid ja teised liiklejad peavad olema tähelepanelikud ning loomi märkama. Vastasel juhul peab sõidukijuht tegema äkkpidurduse, mille tulemusena võivad viga saada kõik autos viibijad, arvas Laps 30.

Hädaabi numbrit 112 teadsid 36 lapse seast 35 last. Laps 15 mäletas ainult kahte esimest numbrit, kuid viimane number ei tulnud talle meelde. Siiski teadis ta öelda, et sellele numbrile võib siis helistada, kui on vaja politseinike abi.

Lapsed 2 ja 14 teadsid, et hädaabinumbrile võib helistada ainult siis, kui on selleks reaalne vajadus ning sellel numbril ei tohi nalja teha. Enamasti vastasid lapsed, et 112 numbril saab kutsuda välja kiirabi, kui keegi on viga saanud. Samale numbrile saab anda ka teate, kui kuskil toimub põleng, et kohale saaks tulla Päästeamet. Laste sõnul võib helistada hädaabinumbrile, kui soovitakse politsei kohale tulemist. Lapsed väitsid, et politsei tuleb kohale siis, kui on toimunud liiklusõnnetus või kui kuskil on kurjategija.

Laps 6 oli olnud olukorras, kui nad lapsevanemaga pidid helistama hädaabi numbrile, sest nad leidsid inimese, kes oli viga saanud. Laps 6 oli olnud olukorras, kus trennist tulles oli võõras noormees teda ähvardanud. Selle peale oli lapse ema helistanud hädaabi numbril. Laps 7 arvas, et numbril 112 helistatakse siis, kui keegi ületab kiirust.

„Siis kui põleb või keegi on ära lämbunud. Või kui keegi on pätti näinud“ (Laps 10).

Uuringus selgus, et lapsed on agarad märkama liikluses toimunud ohtlikke olukordi ning nad oskavad ka nimetada erinevaid tegureid, mis õnnetusi põhjustada võivad. Lapsed peavad oluliseks liikluses tähelepanelikkust ning liiklemisele keskendumist. Muude asjadega tegelemine võib põhjustada õnnetusi. Õnnetuste korral tuleb helistada hädaabinumbrile 112, mida lapsed hästi teadsid. Nad oskasid kirjeldada erinevaid situatsioone, millal seda telefoninumbrit valida võib. Autori hinnangul on eriti positiivne, et lapsed töid välja selle, et hädaabinumbrile võib helistada ainult siis, kui see on vajalik ning nalja tegemiseks sinna helistada ei tohi.

2.3 Türi valla lasteaedade õppekavade analüüs

Nagu eelpool mainitud, on Türi vallas kaks lasteasutust, mille alla kuuluvad erinevad lasteaiad kokku viie tegutsemiskohaga. Seega on mõlemal lasteasutusel koostatud õppekavad, mis määravad kindlaks lasteaedade õppe- ja kasvatustegevuse alused. Järgnevalt analüüsib autor mõlema lasteasutuse poolt koostatud õppekavasid.

Esmalt analüüsib autor Retla-Kabala Kooli poolt koostatud õppekava, mis on kasutusel Oisu ja Kabala lasteaias. Õppekava pealkirjaks on „Retla-Kabala Kool alushariduse õppekava“ ja selle on kehtestanud 26.04.2016 Retla-Kabala Kooli direktor. Õppekava koostamisel on lähtutud koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast ja erinevatest haridusvaldkondade arengustrateegiatest, kool-lasteaia ja Türi arengukavadest. (Retla-Kabala Kool, 2016)

Õppekava on ülesehitatud valdkondade kaupa, kus käsitletakse erinevaid teemasid ja selgitatakse nende sisu. Iga teema juures on välja toodud arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti. Kuna autor intervjueris lapsi vanuses 6-7-aastat, kes on koolieelikud, peaksid nad tundma kõiki õppekavas ettenähtud teemasid. Liikluskasvatus on välja toodud esimese valdkonna all, milleks on „Mina ja keskkond“. Selle valdkonna

alla kuuluvad kaks järgmist teemat, mis käsitlevad liiklust: „Ohutus ja turvalisus“ ning „Liiklusmärgid, valgusfoor, helkur ja turvatool“. (Retla-Kabala Kool, 2016)

Teema „Ohutus ja turvalisus“ nõuab lastelt seitsmendaks eluaastaks teadmisi teda ümbritsevatest ohtudest. Laps peab teadma, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja kuidas tegutseda ohuolukordades. Laps teab, et hädaabinumber on 112 ja oskab seda kasutada. Samuti oskab laps ohutult ületada sõiduteed. (Retla-Kabala Kool, 2016)

Teema „Liiklusmärgid, valgusfoor, helkur ja turvatool“ paneb paika konkreetsemalt erinevad liiklusalased teadmised, mis laps peab omandama. Ohutuks liiklemiseks peab laps olema omandanud seitsmendaks eluaastaks teadmised sõidutee ja ristmiku ületamisest. Laps peab tundma liiklusmärkide tähendust ja mõisteid sõidutee ja kõnnitee. Laps peab olema kursis, kuidas turvaliselt jalakäijana käituda. Liikluses jalakäijana osaledes teab laps, miks on oluline kanda helkurit ning kus ja kuidas seda kandma peab. Peale helkuri on lapsele selgitatud ka muid vahendeid nende turvalisuse tagamiseks, nagu näiteks turvavöö ja turvatool. Laps peab teadma ja kirjeldama turvavöö ja turvatooli vajalikkust. Lisaks kõigele muule oskab laps selgitada valgusfoori tulede tähendust ja nende süttimise järjekorda. Lapsed ei osale liikluses alati kergliiklejatena ning seetõttu on õppekavas ettenähtud ka käitumisreeglite tundmine ühissõidukiga sõitmiseks. Lapsed osalevad liikluses tihti ka jalgratturitena. Kuuenda valdkonna all, milleks on „Liikumine“, on välja toodud, et kuuendaks eluaastaks suudab laps sõita tõukerattaga ja kahe rattalise jalgrattaga. (Retla-Kabala Kool, 2016)

Teiseks analüüsib autor Türi Lasteaia õppekava, mis on kasutusel Kesklinna lasteaias, Türi-Alliku lasteaias ja Lokuta lasteaias. Õppekava pealkirjaks on „Türi Lasteaia õppekava“. Õppekava on jaotatud erinevateks valdkondadeks, kus on kirjas eesmärgid, sisu, kõnearenduse põhimõtted ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti. Täpselt nagu Retla-Kabala Kooli puhul, on liikluskasvatus valdkonna „Mina ja keskkond“ all. Türi Lasteaia õppekava valdkond „Mina ja keskkond“ jaguneb neljaks peatükiks, millest üks on „Liikluskasvatus“. Peatükk „Liikluskasvatus“ jaguneb veel omakorda üheksaks erinevaks teemaks. Liikluskasvatuse õpe on väga konkreetsetl reguleeritud ja teemad on täpselt sõnastatud. (Türi Lasteaed)

Iga teema juures on välja toodud erinevad mängud ja liikumised, mida kasvatajad saavad laste seas läbi viia. Mängude juures on olemas ka seletused ja reeglid ning vajaminevad vahendid. Mängud on mitmekesised, sest on esindatud nii õues läbiviidavad mängud, lauamängud kui ka arvutimängud. Samuti on loetletud erinevad kirjandusallikad, värviraamatud ja DVD-d, mida liiklusest õpetamisel kasutada saab. (Türi Lasteaed)

Türi Lasteaia õppekavas on paika pandud eesmärgid, mida laps kuuendaks eluaastaks peab olema omandanud tänava, sõidutee, kõnnitee ja lasteaia ning kodu ümbruses liiklemise kohta. Laps tunneb liiklusmärke („Käigu keeld”, „Jalgrattaga sõidu keeld”, „Jalgtee”, „Jalgrattatee”, „Jalgratta- ja jalgtee”, „Ülekäigurada”, „Õueala”, „Bussipeatus”), teab nende tähendusi ja saab aru liiklusreeglite vajalikkusest. Laps peab oskama valida õiget sõidutee ületuskohta ning tunneb käitumisreegleid tänaval. Laps teab, et talvisel ajal on autojuhil raskem autot peatada, kui suvel. Samuti tunneb laps valgusfoori ning teab tulede tähendust. Laps oskab käituda ühissõidukis ja peatuses. (Türi Lasteaed)

Õppekava kohaselt peab laps olema kursis turvavarustusega. Kuue-aastane laps on omandanud teadmised turvavöö ja turvatooli kasutamise kohta. Ta kinnitab vöö nii esikui ka tagaistmel ja oskab nimetada autos olevat turvavarustust. Samuti teab laps, et tema turvaliseks liiklemiseks on abivahendiks ka helkur ning seejuures teab, kuidas helkur töötab. (Türi Lasteaed)

Õppekavas on ettenähtud ka jalgrattasõidu õpetus lasteaia hoovis, mille käigus saab laps teha vigursõitu, täpsussõitu, näidata käega märguandeid. Lapsed saavad teadmised reeglitest tänaval sõitmise ja kiivri vajalikkuse kohta. Samuti on lapsel selged liiklusmärgid „Jalgrattatee” ja „Jalgratta- ja jalgtee”. (Türi Lasteaed)

Õppekava kohaselt on eesmärk lastele kuuendaks eluaastaks teha selgeks, et alarmsõidukitele tee andmine on kohustuslik. Laps peab teadma, et kui alarmsõidukil sõites vilkurid töötavad sõidavad nad kiiremini, kui teised sõidukid ning auto tuleb läbi lasta igal juhul. (Türi Lasteaed)

Türi Lasteaia õppekavas on lisana veel välja toodud Tervise õppekava, kus on teema „Liiklusohud“, mille all on kirjeldatud abivahendid ja tegutsemisviisid, kuidas laps saab ohutumalt liigelda. Kirjeldatud on kiivri ja helkuri kasutamist, sõidutee ületamist ja muud.

Tervise õppekava all on välja toodud ka ohud raudteel. Kirjeldatud on kuidas laps peab käituma raudteed ületades, seda nii jalakäijana kui ka jalgratturina. (Türi Lasteaed)

Olles analüüsinud nii Retla-Kabala Kooli kui ka Türi Lasteaia õppekava, jõudis autor järeldusele, et nõuetekohaselt on mõlemas kavas välja toodud liikluskasvatus ja täpsemalt seletatud selle sisu. Türi Lasteaia õppekavas on liikluskasvatusele keskendunud põhjalikult, sest see on jagatud eraldi üheksaks teemaks, kus on omakorda kirja pandud eesmärgid erinevate teadmiste kohta, mida lapsed ohutuks liiklemiseks omandama peavad. Positiivne on veel see, et teemade juures on erinevad üksikasjalikult lahti seletatud mängud, mida lastega läbi viia.

Retla-Kabala Kooli ning Türi Lasteaia õppekavade erinevus seisneb õppekava läbimise vanustes. Retla-Kabala Kool on püstitanud lastele eesmärgid teisest kuni seitsmenda eluaastani. Türi Lasteaias on eesmärgid seatud lastele teisest kuni kuuenda eluaastani. Õppekavad sarnanevad selle poolest, et mõlema õppekava koostamisel on lähtutud koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast.

Autori hinnangul on mõlemad õppekavad koostatud sisukalt ning on välja toodud kõik olulised teemad, mida lapsed lasteasutustes õppima peavad. Teoreetilises osas välja toodud liikluskasvatuse läbivad teemad olid esindatud nii Retla-Kabala Kooli kui ka Türi Lasteaia õppekavas.

3. TALLINNA LINNA JA TÜRI VALLA LASTEAEDADES ÕPPIVATE LASTE VASTUSTE ERINEVUSED

3.1 Liiklemine ja turvavarustuse kasutamine

Tallinna lasteaedades õppivatest lastest 40-st 35 kasutasid lasteaeda saamise transpordiks autot. Kolm last saabusid lasteaeda jala või jalgrattaga ja kaks last kasutasid liikumiseks ühistransporti. (Ess, 2016, lk 19)

Türi valla lasteaia seas oli auto kasutamine vähem populaarsem, sest kõigest 18 last 36-st kasutasid seda varianti. Autosid asendasid jalgrattad (kaheksa last) ja bussid (kaheksa last). Selline vastuste erinevus võib olla tingitud lastevanemate töökoha paiknemisest. Tallinn suure linnana hõlmab enda all suurt piirkonda ning vanemate töökohad võivad olla lasteaiast ja kodust kaugemal ning seetõttu kasutatakse rohkem ka autosid. Türi, Oisu ja Kabala on väikesed kohad, kus kõik on enamasti lähedal, mis soodustab jalgratta kasutamist ja jala käimist.

Essi uuringus selgus, et üle poolte lastest istuvad autos tagaistmel. Autosõidu ajal kasutatava turvavarustusega on lapsed hästi kursis. Kõik lapsed teavad, miks on turvavöö vajalik ja nad kinnitavad selle alati. Enamus lastest kasutavad turvaistet ning 11 last ei teinud seda. (Ess, 2016, lk 20)

Täpselt sama tulemuse sai autor intervjuuerides Türi lapsi. Enamus istuvad alati tagaistmel ja seda eriti siis, kui tegemist on pikema sõiduga. Lapsed on teadlikud turvavöö kasutamisest ja ei unusta seda kinnitada. Turvatooli või -istet ei kasutanud kuus last.

Autos turvavarustuse kasutamine on niivõrd aktuaalne teema ja selle kohta on tehtud palju ennetustööd. Meedias on olnud palju kajastust turvavöö olulisuse kohta. See võib olla ka põhjuseks, miks nii Tallinna kui ka Türi lapsed teavad hästi selle vajalikkusest ja võtavad turvavöö kinnitamist kui iseenesest mõistetavat tegevust enne auto liikuma hakkamist.

Essi uurimuses tuli välja, et jalgrattaga sõitmine lasteaia territooriumil oli lubatud kahes lasteaias, kus oli kindlaks määratud kindel sõidu ala ja sõitmisega kaasnevad reeglid. Nendes lasteaedades õppivad lapsed tundsid hästi reegleid, mida peab järgima jalgrattaga sõites. Lasteasutuse territooriumil sõites pidi lastel peas olema kiiver. Essi läbiviidud

intervjuust tuli välja, et kiiver on olemas kõigil lastel, kuid alati seda ei kanta. (Ess, 2016, lk 21)

Antud lõputöö uurimuses avaldus täpselt sama tulemus. Nendel lastel, kellel oli lasteaias territooriumil sõitmine lubatud, tundsid reegleid hästi ja oskasid seletada enda käitumisviise jalgratturina liikluses. Türi laste seas, kes sõitsid jalgratastega, oli kiivri kandmine populaarne.

Autor on seisukohal, et jalgrattaga sõitmise ala või tee omamine lasteaias territooriumil aitab kaasa väga palju laste liiklusteadmiste arengule. Lastepoolne pidev sõidu harjutamine ja erinevatesse liiklus-situatsioonidesse sattumine kujundab neist osavad ratturid, kes tulevad liikluses hästi toime. On küll tõsi, et lapsed saavad jalgrattaga sõitmist harjutada iseseisvalt oma kodu hoovis või tänaval, kuid lasteaias harjutamine on neile kasulik. Seal on nad kasvatajate hoolsa pilgu all, kes neid sõitmisel suunavad ja vajadusel reegleid meelde tuletavad. Iseseisval sõitmisel võivad kinnistuda väärad tegutsemisviisid ja laps võib sattuda liiklusohtrikku olukorda.

Kõik Tallinna lapsed oskasid kirjeldada helkuri põhimõtet ning rääkida selle vajalikkusest. Enamus lapsi teadsid, kus on õige helkuri koht. Intervjuu käigus selgus, et kaks last ei kandnud üldse helkurit. Kolm last jätsid mainimata, et helkur on eelkõige vajalik pimedal ajal. (Ess, 2016, lk 20-21)

Türi valla lapsed olid samuti teadlikud helkuri vajalikkusest ning oskasid sel teemal palju kaasa rääkida. Kõik lapsed tõid välja, et helkurit peab kandma siis, kui on pime. Täpselt nagu Tallinna laste puhulgi, puudus Türi valla laste seas kahel helkur.

Ohutu tee ületamise teemal mainisid Tallinna lapsed, et tuleb jälgida kas autosid tuleb ning oodata kuni nad seisma jäävad. Veendumaks, et autosid ei tule, peab vaatama vasakule, paremale ja veel kord vasakule. Lapsed oskasid öelda, et liikluses ei ole hea kiirustada ning tee ületamiseks tuleb võtta aega. Üks laps leidis, et sõiduteelt üle minnes on turvaline hoida kinni vanema käest. Kokkuvõttes oskasid lapsed hästi kirjeldada oma teekonda sõidutee ületamisel. (Ess, 2016, lk 27)

Sarnaselt Tallinna lastele tõid Türi valla lapsed välja, et oluline on vaadata autosid ja veenduda, et sõidukid jääksid seisma. Lapsed mainisid, et enne tee ületamist peab vaatama mõlemale poole. Erinevus Türi valla ja Tallinna laste vahel on see, et pealinna

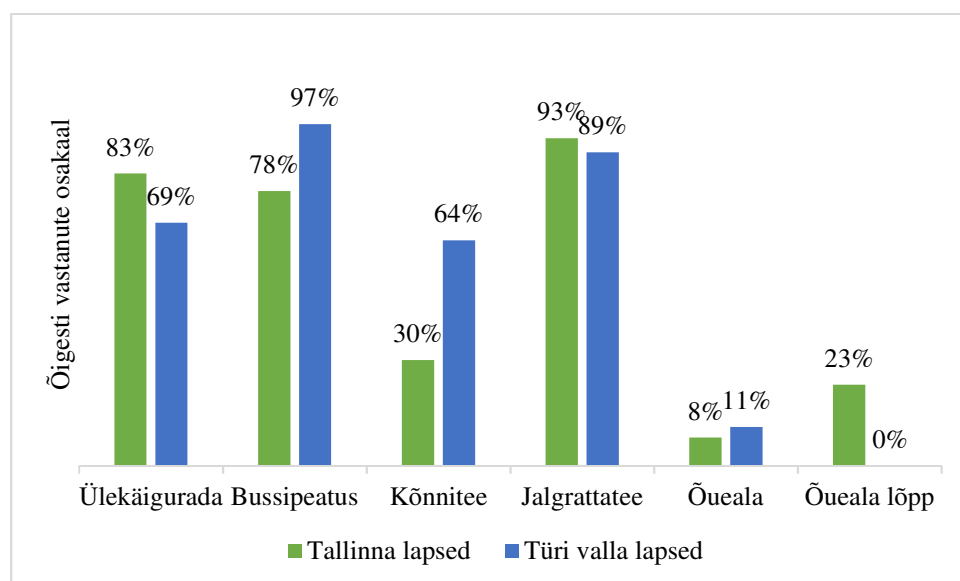
lapsed teadsid, et kiirustamine liikluses ei ole hea. Ükski Türi valla laps seda olulist fakti välja ei toonud.

3.2 Liiklusmärkide tundmine

Vaadeldes kahe uurimuse tulemusi näeb eelkõige erinevusi laste teadmiste osas liiklusmärkide näol. On märke, mida lapsed tunnevad mõlemas piirkonnas ühtemoodi hästi ja halvasti.

Kõige tuntum märk laste seas oli „Jalgrattatee“ märk. Seda märki teadsid 93% Tallinna lastest ja 89% Türi valla lastest. Järgmisel kohal oli „Bussipeatus“ märk, mis oli tuntud 78% ulatuses Tallinna laste seas ja 97% ulatuses Türi valla laste seas. Samuti ei jäänud tundmatuks „Ülekäiguraja“ märk. Seda märki oskasid kirjeldada Tallinna lastest 83% ja Türi lastest 69%. Need kolm märki on liikluses laste jaoks väga tähtsad ja fakt, et lapsed neid küllaltki hästi tundsid on väga positiivne.

Vähem populaarsem oli „Kõnnitee“ märk, sest Tallinna lastest tundsid seda märki 30% ja Türi valla lastest 64%. Kaks kõige tundmatumat märki mõlema piirkonna laste hulgas olid „Õueala“ ja „Õueala lõpp“. „Õueala“ märgist olid kuulnud 8% Tallinna lastest ja 11% Türi valla lastest. „Õueala lõpp“ oli tuttav 23%-le Tallinnas elavatele lastele. Türi valla lastest keegi kahjuks seda märki õigesti ei osanud seletada.

Joonis 11. Erinevate liiklusmärkide tundmine Türi valla ja Tallinna lasteaedade laste seas (Ess, 2016, lk 22-26; autori koostatud)

KOKKUVÕTE

Liikluskasvatus on kujunenud väga oluliseks valdkonnaks laste õppetegevuses. Seda just eriti enne esimest klassis, sest sel ajal saavad noored ennast ette valmistada, et hakata iseseisvalt liikluses osalema. Nende ohutuse tagamiseks peab liikluskasvatus olema lasteasutustes heal tasemel, et lapsed saaksid omandada kõik vajaminevad teadmised ohutuks liiklemiseks.

Lõputöö eesmärk oli analüüsida Türi valla lasteasutustes õppivate 6-7-aastaste laste liiklusalaseid teadmisi ning analüüsi põhjal teha ettepanekud sellealase tegevuse parendamiseks.

Selle eesmärgi täitmiseks viidi läbi intervjuud Türi valla lasteasutustes õppivate 6-7-aastaste laste seas. Lapsed olid järgmistest lasteaedadest: Kesklinna Lasteaed, Türi-Alliku Lasteaed, Lokuta Lasteaed, Oisu Lasteaed ja Kabala Lasteaed. Valimi moodustasid 36 last.

Türi valla 6-7-aastaste laste liiklusalastest teadmistest ülevaate saamiseks sai autor läbi intervjuu teada, millised on laste teadmised ohutust liiklemisest. Ohutu liiklemise juures on oluline teada, kuidas õigesti teed ületada. Intervjuudes selgus, et tee ületamine oli lastele hästi selgeks õpetatud, sest lapsed oskasid seletada oma käitumist sõidutee ületamisel. Kõikide laste jaoks oli oluline panna tähele liikuvaid sõidukeid ning veenduda, et nad jäävad seisma. Enne ülekäigurajale astumist pidi laste sõnul vaatama mõlemale poole.

Samamoodi nagu tee ületamisel, oli lapsi ka hästi haritud turvavarustuse teemal. 83% lastest kasutasid autos turvatooli või -istet ja samuti oskasid lapsed öelda, et sõidukis tuleb kinnitada turvavöö. Kõige jutukamad olid lapsed helkurist rääkides, sest kõik lapsed oskasid seletada miks on helkur vajalik ja millal seda peab kandma. 94% lastest väitsid, et neil on helkur jope külge kinnitatud. Turvavarustusest rääkides teadsid lapsed, et jalgrattaga sõites peab kindlasti peas olema kiiver ning oskasid ka öelda, kuidas kiiver õigesti pähe käib. Lastega vesteldes selgus, et ühes lasteaias on rattaga sõitmiseks loodud eraldi liikluskäikidega tee ning seal sõitmiseks on lastele selgeks tehtud kindlad reeglid, mida nad peavad hoolega järgima. Selles lasteaias õppivad lapsed tundsid hästi „Peatu ja anna teed“ märki (nn STOP-märk).

Intervjuu põhjal sai autor kinnituse, et läbi praktilise tegevuse kinnistuvad lastele hästi vajalikud teadmised liiklemiseks, sest nendes lasteaedades, kus puudus eraldi liiklusmärkidega tee ja jalgrattaga ei sõidetud, jäid laste teadmised sel teemal kasinaks.

Kõige paremini tundsid lapsed liiklusmärki „Bussipeatus“, sest õigesti vastanuid oli 97% (valesti vastas ainult üks laps). Samuti ei olnud lastele võõras „Jalgrattatee“ märk, mida teadsid 89% lastest. Kõige tundmatuteks liiklusmärkideks osutusid laste jaoks „Õueala“ ja „Õueala lõpp“, seejuures viimast märki ei osanud õigesti seletada ükski laps ja „Õueala“ märki seletasid hästi 11% lastest.

Lastega vesteldi ka erinevatest liikluses esinevatest ohtudest. Lapsed mäletasid ohtlikke olukordi, mida nad olid varem liikluses märganud ja seletasid, miks selline olukord võis tekkida. Liiklusriskeerivaks käitumiseks peeti liigeldes telefoni kasutamist, tähelepanematult tee ületamist ning mainiti ära ka teisi liiklust ohustvaid tegureid nagu näiteks metsloomad teel ja ilmastikust tingitud ohtlikud teeolud.

Lõputöö eesmärk, analüüsida Türi valla lasteasutustes õppivate 6-7-aastaste laste liiklusalaseid teadmisi, saavutati. Töö käigus said täidetud kõik püstitatud üürimisülesanded. Lõputöö uurimisprobleem, milleks oli küsimus, kas Türi valla lasteaedades õppivate 6-7-aastaste laste liiklusalased teadmised on piisavad vastutustundlikus ja ohutuks liiklemiseks, sai vastuse. Kokkuvõtvalt võib öelda, et lapsed tunnevad hästi üldlevinud reegleid liikluses ning oskavad öelda, milline käitumine on ohtlik. Laste teadmised on piisavad ohutuks liiklemiseks. Lapsed teavad, milliste turvavarustuse elementide kasutamine on neile kohustuslik ning oskavad ka seletada, miks see nii on. Liiklusmärkide poolelt tuli välja, et lastel on veel arenguruumi ning märkide tundmine võiks olla parem. Arendamist vajab nii märkide nimetuste tundmine kui ka märgi tähendus.

Lõputöö eesmärgi teine pool oli analüüsi põhjal teha ettepanekud sellealase tegevuse parendamiseks. Järgmisena annab autor töö tulemuste põhjal koostatud omapoolsed ettepanekud ja soovituselasteasutustele ja teistele asjaosalistele, kes laste ja liiklusega seotud on:

- **Lua jalgrattaga sõitmise võimalus lasteaias.** Viia sisse teelõigud lasteaia territooriumil, kus lastele on loodud võimalused jalgrattaga sõitmiseks või võimaldada see väljaspool territooriumit lasteaia läheduses kasvatajate järelevalve all.

- **Liiklusmärgid lasteaia territooriumil.** Panna õue lasteaia territooriumile püsti õppe eesmärgiks väikesed liiklusmärgid ning suunata lapsed neid kasutama, kas siis jalgrattaga sõites või jalakäija olles. Niimoodi luuakse lastele ala liiklemiseks, kus nad saavad erinevaid situatsioone läbi mängida.
- **Liiklusmärkide tähenduste kordamine.** Õpetaja osalusel vaadata lastega üle tähtsamad liiklusmärgid ning korrata üle nende tähendused ja ka märgi nimetused. Kindlasti võtta arutellu märgid „Õueala“ ja „Õueala lõpp“. Uurimuse tulemustest lähtudes on kasulik ka üle korrata märgid „Kõnnitee“ ja „Ülekäigurada“.
- **Valgusfoori tulede tähenduse kordamine.** Õpetaja osalusel korrata üle valgusfoori tulede tähendus. Enamasti olid lapsed tulede tähendusega kursis, kuid siiski esines neid, kes ei teadnud õiget vastust. Nende laste ohutuse huvides valgusfoori teema üle korrata.

Autor teeb ettepaneku uurida teemat Eesti erinevates paikades edasi. Kuna uuringu tulemused on olemas juba Türi valla ja Tallinna linna kohta, siis edasine uuring annaks veelgi parema ülevaate Eestis elavate koolieelikute liiklusalastest teadmistest.

SUMMARY

The thesis is written in the Estonian language and consists of 40 pages plus 3 appendices with the total volume of 5 pages. In this thesis the author has used 17 different sources, which are cited in the thesis. The foreign-language summary is written in the English language.

The aim of this thesis is to analyze 6 to 7 year old children's in Türi parish kindergartens knowledge of safe traffic behaviour. Based on the results of this research the author will make suggestions to help to improve children's knowledge on safe traffic behaviour. The research method was chosen as an interview, which included 36 children from the kindergartens in Türi parish.

Stated research questions:

- How much do children know about staying safe in traffic?
- Do children use safety equipment?
- How much do children know about traffic signs?
- Do children recognize dangerous behaviour or a dangerous situation in traffic?

Based on the results the author can say that children are familiar with the common rules and regulations in traffic. Children know what kind of behaviour is dangerous in traffic, what safety equipment they are supposed to use. The best known traffic sign among the children was 'Bus stop' and it was followed by 'Bicycle road' sign. The least known traffic sign for kids was 'Children at Play'. Based on the result author found out that the best learning method for children is through practical activities. Results show that in the kindergartens where children could ride their bicycles, they knew very well all kinds of rules when it comes to riding bikes. Based on the results of this research four suggestions were made to help improve children's knowledge on safe traffic behaviour.

The results of the thesis might be helpful for kindergarten employees in Türi parish and the youth police in Paide Police Department.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Eesti Statistika, 2015. Eestis käib autoga tööl iga teine hõivatu. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://statistikaamet.wordpress.com/2015/09/17/eestis-kaib-autoga-tool-iga-teine-hoivatu/> [Kasutatud 23.03.2017].

Ess, G. 2016. 6-7-aastaste laste liiklusalased teadmised. Lõputöö, Tallinn: Tallinna Ülikool

Foot, H. C., Thomson, J. A., Tolmie, A. K., Whelan, K. M., Morrison, S. & Sarvary, P., 2006. Children's understanding of drivers' intentions. Article, pp. 681-700. Leitud: EBSCO host. [17.03.2017].

Kongi, A., 2006. Liikluskasvatus lasteaia igapäevatoös. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011).

Koolieelse lasteasutuse seadus (2016).

Laste liikluskasvatuse kord (2011).

Maanteeamet, 2001. Liikluskasvatus enne kooli. Abimaterjal lapsevanemale ja lasteaia õpetajale. s.l.: Maanteeamet.

Maanteeamet, 2017. Liiklusohutusprogramm 2016-2025. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.mnt.ee/et/liikleja/liiklusohutusprogramm-2016-2025> [Kasutatud 08.04.2017].

Matthews, D., 2016. Do as I say, not as I drive. Article, pp. 74. Leitud: EBSCO host. [28.03.2017].

Retla-Kabala Kool, 2016. *Retla-Kabala Kool alushariduse õppekava. Kinnitatud direktori 26.04.2016 käskkirjaga nr 130.*

Rivara, F. P., Booth, C. L., Bergman, A. B., Rogers, L. W. & Weiss, J., 1991. Prevention of Pedestrian Injuries to Children: Effectiveness of a School Training Program. Pediatrics, pp. 770. Leitud: EBSCO host. [28.03.2017].

Ross, L. T., Brinson, M. K. & Ross, T., 2014. Parenting Influences on Bicycle Helmet Rules and Estimations of Children's Helmet Use. Article, pp. 197-213. Leitud: EBSCO host. [17.03.2017].

Sellenberg, U., 1997a. *Jalgrattaga liikluses*. Tallinn

Sellenberg, U., 1997b. *Liiklusõpetus enne kooli. Metoodiline abimaterjal kasvatajatele ja lapsevanematele*. Riigi maanteeamet

Siseministeerium, 2014. Siseturvalisuse arengukava 2015-2020. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.siseministeerium.ee/et/stak> [Kasutatud 08.04.2017].

Türi Lasteaed. *Türi Lasteaia õppekava*.

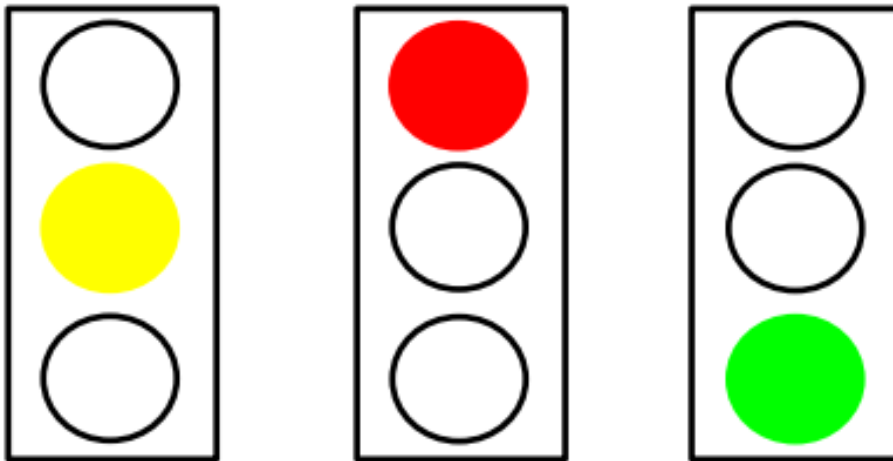
JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Vastus küsimusele: „Millega sa tuled lasteaeda?“ (autori koostatud).....	17
Joonis 2. Vastus küsimusele: „Kas sa kasutad autos turvatooli või -istet?“ (autori koostatud).....	18
Joonis 3. Vastus küsimusele: “Kas sul on jalgratas?“ (autori koostatud).....	19
Joonis 4. Vastused „Ülekäiguraja“ märgi kohta (autori koostatud).....	21
Joonis 5. Vastused „Jalgrattatee“ märgi kohta (autori koostatud).....	22
Joonis 6. Vastused „Bussipeatuse“ märgi kohta (autori koostatud).....	22
Joonis 7. Vastused „Kõnnitee“ märgi kohta (autori koostatud).....	23
Joonis 8. Vastused „Õueala“ märgi kohta (autori koostatud).....	24
Joonis 9. Vastused märgi „Õueala lõpp“ kohta (autori koostatud).....	24
Joonis 10. Erinevate liiklusmärkide tundmine (autori koostatud).....	25
Joonis 11. Erinevate liiklusmärkide tundmine Türi valla ja Tallinna lasteaedade laste seas (Ess, 2016, lk 22-26; autori koostatud).....	33
Joonis 12. Reguleerimata ülekäigurada (Ess, 2016, lk 39).....	45

LISAD

Lisa 1. Intervjuu (Ess, 2016, lk 36-38)

1. Millega sa tuled lasteaeda?
2. Milliseid ohtusid oled koduteel märganud?
 - 2.1 Milliseid õnnetusi oled koduteel märganud?
 - 2.2 Mis sa arvad, miks nii juhtus?
3. Mida need liiklusmärgid tähendavad?
 - Ülekäigurada
 - Kõnnitee
 - Jalgrattatee
 - Bussipeatus
 - Õueala
 - Õueala lõpumärk
4. Mida need tuled tähendavad?

5. Räägi täpselt, kuidas sa siin teed ületaksid?

6. Kas sul on helkur?

6.1 Miks on helkur meile vajalik?

6.2 Millal tuleb helkurit kanda?

6.3 Kinnita helkur enda külge õigesse kohta.

7. Kuidas on kiiver õigesti peas?

1.

2.

3.

7.1 Mis on teistel piltidel valesti?

8. Kas sul on jalgratas?

8.1 Kui tihti sa sõidad jalgrattaga lasteaias?

8.2 Kas teil toimub lasteaias ka rattapäevi/nädalaid?

8.3 Millised reeglid on lasteaias jalgrattaga sõitmiseks?

8.4 Kus sa veel rattaga sõidad ja kellega?

8.5 Milliseid reegleid pead siis järgima?

9. Kas teil on kodus auto?

9.1 Kus sina autos istud?

9.2 Kas sa kasutad autos eraldi turvatooli või –istet?

10. Mida peavad kõik autos sõitjad veel enne auto liikuma hakkamist tegema?

10.1 Kas sina teed seda alati?

11. Mis on hädaabi number?

11.1 Mis põhjustel võib sinna helistada?

Lisa 2. Infokiri vanematele

Tere austatud lapsevanemad!

Olen Türi Ühisgümnaasiumi 2014. aasta lennu vilistlane ja hetkel Sisekaitseakadeemia Politsei- ja piirivalvekolledži õpilane Heleni Puusemp. Õpin lõpukursusel ja seega kirjutan lõputööd, milles uurin 6-7-aastaste laste liiklusalaseid teadmisi Türi valla lasteaedade näitel.

Seega pöördungi Teie, lastevanemate, poole, et saada Teilt nõusolek intervjuu läbiviimiseks.

Järgnevalt on seletatud, kuidas intervjuu läbi viin:

- intervjuusse on kaasatud ainult 6-7-aastased lapsed;
- valituks saavad Kabala ja Oisu lasteaiast 20 last (juhuslik valim);
- intervjuu toimub individuaalselt minu ja lapse vahel jutustavas vormis;
- vestluse salvestan diktofonile;
- töös tagan laste privaatsuse ehk ei maini nende nimesid.

Lugupidamisega,

Heleni Puusemp

Lisa 3. Pilt ülekäigurajast

Joonis 12. Reguleerimata ülekäigurada (Ess, 2016, lk 39)